

МегаФОН

Студентски билтен на Факултетот за странски јазици

Вовед

За потребите на ова издание на студентскиот билтен посветено на прашања поврзани со книгата и јазикот како средишта, студентите на Факултетот за странски јазици при Американскиот универзитет на Европа - ФОН издвоија неколку појави што претставуваат значителни предизвици за совремието.

Во рамките на одделните групи предмети студентите беа вклучени во активности што од нив бараа поподробочен и аналитички пристап кон анализираните теми.

Една од анализираните појави беше анализа на Читачките навики по пат на анкетно истражување, чии резултати беа претставени во библиотеката Григор Прличев во Охрид.

Што ги поттикна на тоа?

Живееме во време кога современата цивилизација се соочува со значителни промени во доминантните комуникациски парадигми. Природно, тие се проследени со полемики на застапниците на стари наспроти нови технологии, луѓе на печатената книга наспроти луѓе на екранот. Печатените книги и традиционална писменост на кои почиваат нашите општества, се заменуваат со екран и потреба од дигитална писменост. Оттука, поради стравувањата за кризата на книгата и читањето во времето на интернет, зачестени се прашањата за иднината на книгата, читањето и библиотеките како најзначајни производи и симболи на Гутенберговата цивилизација. Во таа насока се и констатациите од типот исчезнување на контемплативниот ум. Од проникувањата на оваа тема се раѓа поимот *длабоко читање*. Автор на овој поим е Свен Биркерц кој ја истражува судбината на книгата и читањето во електронската култура. Синтагмата *длабоко читање* тој ја понудил во своето дело *Гутенбергова елегија*, објавено во 1994. Имено, длабокото читање се смета за активна постапка на промислено и насочено читање со цел подобрување на разбирањето и уживањето во текстот. Тоа претставува спротивност на површното читање и се смета за споро и медитативно поседување на книгата.

Во овој колажно конципиран билтен, наведуваме дел од заложбите на Факултетот за странски јазици при Американскиот универзитет на Европа - ФОН, токму во насока на зачувување на убавиот однос кон книгата и јазикот.

- Студентски активности – соработка со библиотеката Григор Прличев – Охрид и со библиотеката при Македонската академија на науките и уметностите

- Активности на студентите во рамките на одделни предмети од студиската програма
 - Македонски јазик
 - Американска и Британска книжевност
 - Германски јазик
 - Интеркултуролошка комуникација
 - Рано учење немајчин јазик
- Препораки за читање
- Интересни факти за книги и библиотеки

Во рамките на предметите **Британска книжевност и Американска книжевност** студентите се зафатија со преработки на дела на книжевни класици како и пишување на оригинална творба, поетска и прозна, шаренолики во тематска смисла исклучително и релевантни за денешниот миг. Во процесот на обработка на делата, студентите пристапија аналитички, критички и креативно, создавајќи изменети верзии напишани на англиски јазик, засновани на првичната, изворна структура на обработуваните литературни творби. Имено, тие создадоа современи верзии на познати бајки, како и сонети од Шекспир во ново руво. И обата вида творби се потпираат на востановени методологии во областите книжевност и креативно пишување,

Наведуваме во продолжение само еден дел од обемната збирка сработени трудови:

This section is comprised of students' original work based on Angela Carter's model of modernizing fairy tales, fables, and old folk tales. The course assignment was focused on parallelism with Carter's *Bloody Chamber and Other Stories* and envisaged updating an old fairy tale or fable (according to students' personal choice) with the accent of escaping the established framework of male-dominated worlds and the patriarchal matrix present within classic folk tales and stories and elaborating a story from the female perspective, with elements on female empowerment.

The Snow-White Poetess

by Marija Stamenkovska

Once upon a time in a small city, in January, a child was born. She was white as snow and her cheeks were red as an apple, or that is what I have read. Her mother was a successful writer and her father was an important businessman. Her name was Snow-White and was given by her mother. The daughter grew up while reading the stories and books that her mother wrote. They were beautiful just like her happy family. However, something unexpected happened. The mother fell ill and soon after her father became a single father that remarried after a while to a famous model. Her stepmother was quite different than her mother and did not care about books but indeed cared about her looks. She had very loyal assistants to accompany her everywhere while her father was away on business trips.

After a while, that little girl has grown up a lot and wanted to continue writing her mother's last book: and since my mother's death, my life has changed.

My father became occupied with his company and threw himself to work. My new stepmom was always running around the house trying new dresses and beauty products while asking her assistants the same question over and over again:

"My beautiful assistants, have you seen a more beautiful woman in the whole world?"

While the answer was always the same:

"No Madam, you are the most beautiful woman in the world! And indeed, she was a beautiful woman. Her style was always trendy, she was always dressed up even when she was sleeping and she won the title 'Miss of the World' a few times. That is why her beauty was her signature."

On the other hand, I was a simple girl who inherited the talent of writing from my mother and had full support from my father. He was happy that his little girl was writing books just like her mother. Whenever I had time, I would go and read stories to the children in our local school that my father bought and renamed it after my mother's death.

As I grew up, my stepmother organized a lot of events in our house just to brag about her beautiful life. I was not interested in those events; I would rather spend my time writing. However, that January was my eighteenth birthday and my family wanted to invite all of our friends and throw a birthday party for me. I decided to dress up for my party and read them my new poetry. My stepmom was preparing the party the whole week and was, of course, the star of the evening. After everything was done, she asked her assistants once again the same question:

“My beautiful assistants, have you seen a more beautiful woman in the whole world?”

As usual, the answer was always the same:

“No, Madam, you are the most beautiful woman in the world!”

The party started, our house was packed with people and I decided that this was the right time to say a few words and read my poetry that was dedicated to my mother as a welcome gift to the guests. I got on the stage and thanked all of them for coming, and then began to read. I read quietly and calmly, with tears in my eyes. Everyone was hypnotized! After I was done with the reading everyone stood up and applauded. My father was really proud of me and my stepmom was devastated. She called her assistants and asked the same question as she did before the party:

“My beautiful assistants, have you seen a more beautiful woman in the whole world?”

While the answer was always the same, this time something changed:

*“You are a beautiful woman Madam,
But Snow-White is the most beautiful woman in the whole world!”*

My stepmother’s face became red as a ruby. She was angry but she had a plan and filled my drink with an evil potion that could make me lose my memory. She made a toast and gave me the drink. After a while, the party was over, my father had an important trip so he had to leave us all alone. However, before leaving he told me that he could not be prouder!

I went to bed and the next morning I was in the middle of nowhere, not even remembering my own name. My beautiful stepmother told my father that someone offered me a scholarship in London and that she helped me pack and sent me immediately to the school so I would not miss my opportunity.

She was once again happy because she succeeded in getting rid of me. She gathered her assistants around her and asked the same question once again:

“My beautiful assistants, have you seen a more beautiful woman in the whole world?”

While the answer was once again the same as it was before:

“No Madam, you are the most beautiful woman in the world!”

I woke up in a hotel room in some village that I had never seen before. I could not remember anything, and all I had was a book of poetry. I decided to put on my clothes and explore the place. I was wandering around and sat down in the near café. Everyone was so nice to me. The place was full of people that were caring and warm. A nice elderly

lady that I met at the counter even offered me go and stay with her for a while. I did not know what to do but I was somewhat happy there. I decided to live my life with the hope that maybe then I would remember something from my past.

After a week, there was a big celebration in the village. Everyone was fancily dressed up, and children were dancing around the square. The bands that were playing were locals and there were a large number of news reporters everywhere that transmitted the event on TV. On that day, there was a poetry reading that the old lady I was staying with, had signed me up for because she had heard me read my poems on several occasions. I decided to try and read it although I did not know whether that book was mine or not. I sat down; the people in the audience were staring at me. I could not breathe because something was so familiar and yet so distant to me. I started reading a poem about someone's mother, and suddenly everyone's attention was on me. I could not breathe but continued reading and crying as my memories were flashing before my eyes.

On the other side of the city, my father was calmly sitting in his chair watching the news. He heard a familiar voice on the TV and saw his own daughter reading the poetry about her mother, his late wife. He started crying as he realized that his own daughter is not in London but instead lost in some village near him. He rushed down the stairs and turned on the engine of his car.

My stepmom was lost; they both watched the news together. She was angry so she gathered her assistants immediately, and for one last time she asked the same question:

My beautiful assistants, have you seen a more beautiful woman in the whole world?

She thought that she is going to hear the same answer but once again something changed:

*“You are a beautiful woman Madam,
But Snow-White is the most beautiful woman in the whole world!”*

...

My memories were flashing back. My emotions were too much for me to handle, I could not breathe, and everything turned out black.

...

After a couple of hours, I was in the hospital and my father was beside me. He cried a lot and asked me tons of questions. We both realized that my stepmom was the one behind this evil plan and that is why we decided to take care of her.

She was sent to a mental hospital after hearing that I was coming back and that my father was divorcing her. My father and I decided to start a new life. We moved into a new house in that beautiful village. My father decided to run a new local business while I finished writing the book that my mom started. Furthermore, that beautiful local lady

that helped me before turned out to be an old friend of my father, so they started bringing back their memories, reminiscing about the old days. I was glad, that once again my father was happy and that he stood beside me no matter what.

And trust me, after a while, searching for my happily ever after, I realized that that was actually the most beautiful 'happily ever after' that you will ever read and I could ever live!

"A Little Red Riding Hood" called Reddie

by Biljana Koshtreska

Hundreds of years ago, a little girl called Reddie was a mountain girl and knew every hill in the area where she lived. She lived in the northern parts where winters are super cold and dark.

One day her mother asked her "please go and visit your grandmother, she's been really sick."

"You could take her the chocolate muffins I've just baked on the hearthstone, and a little pot of butter."

A good little girl does as their mother says and so did Reddie.

Her mother warned her, though. "Make sure you don't leave the path because of the bears, the wild boars, and the starving wolves."

"And here, take your father's hunting knife as well, you do know how to use it."

Reddie had a fur coat of sheepskin to keep out the cold. She knew the mountain too well to fear it but she knew that she had to be very careful and on the constant watch.

The walk to her grandmother was five miles through the mountain.

When she heard a blood-freezing howl of a wolf, she dropped the bag with gifts, seized her knife, and turned on the beast. It was a huge, scary animal, a wolf with red eyes and running, grizzled chops. It went for her throat, as wolves do, but she made a great swipe at it with her father's knife and slashed off its left paw. The wolf let out a gulp, almost a

sob when it felt the pain after what had happened to it. Wolves are less brave than they seem. It went lolling off disconsolately between the trees in the forest, just dragging its heavy torso on just three legs, leaving a long trail of blood behind it. The little girl whipped the blade of her knife clean on her apron. She continued towards her grandmother's house.

When she reached the place, she found her grandmother in bed sleeping. "She must be very sick," thought little Reddie. Seeing the empty cup of the strong tea that her grandmother usually drinks when she is sick, Reddie placed the gifts on the kitchen top next to the empty teacup.

Suddenly, she heard someone knock at that door. She wondered who might that be in these late hours.

She decided not to open the door so as not to disturb her sick grandmother. Instead, she decided to go to bed in the other bedroom as she was tired from the walk and fight she had had with that wolf.

Her ink-black hair scattered all over the white pillow as her cherry lips formed a cute yawn.

She kissed her grandmother's forehead before turning off the light and walking out of the bedroom.

Seconds later, Reddie fell into a deep sleep.

The night was deadly quiet – nothing in the world stirred.

The unusually thick darkness felt like a heavy mist, surrounding her, suffocating her. The feeling of a cold hand touching her legs, woke her up. She tried to brush it away and went back to sleep, thinking it was only a dream.

The next thing she knew, the grab tightened. Only after that, did her eyes widen. She looked down at her legs. There she met a pair of eyes, as red as blood similar to that beast she had killed. They were locked to hers. The chills crawled all over her body instantly. She has never felt that scared before. It was suddenly and she couldn't move and fight. And that 'thing' with red eyes was crawling on top of her too.

A hole with sharp teeth around it was placed there, where a mouth was supposed to be. It was on top of her and this thing's cold hands were moving from her legs to her neck, trying to strangle her. The hot breath of that thing blew in her face, leaving the poor girl scared to death.

Frozen and in shock, she couldn't breathe, let alone scream, or cry for help. Her body was trembling uncontrollably. As if the air was sucked out from her lungs, she was breathless. She didn't know what would happen, but the pain in her chest caused by the lack of air

made her feel uncontrollably angry and powerful; Reddie gathered strength and kicked the 'thing' that was trying to strangle her, but at first, it was just another failed attempt. When she felt her vision turn blurry and darkness was about to pull her in, the door was slammed open along with this high-pitched voice of a man.

"Stop!" He yelled.

The monstrous red-eyed thing somehow loosened its grip and released her body, as it was still struggling with only one leg. The little girl took the opportunity to fill her lungs with air as her body collapsed to the floor with pain.

"Granny..." She managed to call her grandmother weakly. "Granny..." She called her again even though her voice sounded like a whisper.

With the remaining strength, the little girl raised her head slowly to look at the man who was standing on the doorstep of the bedroom. She was looking for her knife but she couldn't find it.

His smile was so vicious, showing his evil soul.

"Shut up!" he said.

The girl was afraid, and her cry became louder, though this was not typical for her, one of the bravest little girls raised in the mountain.

"SHUT UP!!" he howled. His right hand smashed the top of the drawer and it shattered into pieces. Reddie breathed heavily and crawled back under the bed, trying to buy time and decide how to react next.

"The great alteration!" said the red-eyed man. "It's me! I transform into a wolf every night!".

Groaning, the creature's body shook strangely as its long and cold fingers shrunk into normal human size. The hollow on his face turned into a huge mouth that curled into a smirk and his body transformed into a shirtless human. His red eyes stayed unchanged.

"Here I am again, a coldblooded man looking for his revenge," he said.

"It was MY leg that you'd cut off!"

"But you will pay now, I will make you suffer". His eyes became even more bloody.

Traumatized by the scene in front of her eyes, she slumped to the ground with the loud scream escaping her breasts. She was shivering and shaking uncontrollably.

She covered her eyes with her hands as she felt that the man was approaching her again, wanting to lift her up from the floor. The little girl screamed again while her body flew up in the air and then crashed into the wall; the pain was simply unbearable.

However, it wasn't only her who cried in pain. That man also shouted in a high-pitched voice, obviously going through agony for some reason. It was Granny, who had woken up seconds before because of her yelling. She immediately took the tongs from the fireplace, entered the other bedroom where her niece was, and hit that man so strongly that he couldn't move anymore. Finally, Reddie found her knife and finished the rest of the work.

The man transformed quickly into a bloody stump of a wolf.

The little girl was saved by her grandmother and she grew up remembering how powerful and fearless women can be when their loved ones are in danger.

The Immortal Daughter of an Immortal King

by Angela Joncheska

Far away, above the Moselle River, there was a mysterious medieval castle nestled in the hills. The castle was telling a story, an odd story. It all started here, long, long time ago. The castle existed since the very ancient times, back in the days when the Goths had lived. A castle preserved as a gloomy reminder of the victorious heritage of a story untold, hidden between Koblenz and Trier, rebuilt in a baroque style, now abandoned and ruined. Burg Eltz was restored in the 12th century, 33 generations ago. It was the only castle on the left bank of the Rhine in Rhineland- Palatine which has never been destroyed, the so-called Ganerbenburg or castle which belonged to the Gothic kings many years before. The castle which had a hundred rooms and a height of nearly 50 meters, was fortified with strong exterior walls and surrounded by valleys and hills. A beautiful village that was once full of people, peasants, craftsmen, and the families of the servants working in the castle, was now deserted, abandoned, witnessing the glory and the doom of the entire kingdom. This mysterious castle held secrets of life and immortality, of the transience of time and the doomed love.

There was an old armchair, gilded at the edges, in a striking baroque style, classically French as at the time of Louis XIV. The table on which stood an odd drink was finely carved, with its edges, and table legs made of gold. It was the nest for the royalty, aristocracy and its entire style, the furniture, the floors, and the painted parquetry were shining, a place where only music and fun could be imagined. The corridors led to many rooms. In the ballroom, there was a mysterious portrait of a woman, an ancient queen.

The feeling of wonder and delicacy surrounded the room, particularly because of the frescoed ceiling and pile of long crystals that were hanging from the top of the chandeliers.

A lady was sitting in the armchair, drinking her unusual drink called “the Batcave”. The potion had some strange powers and it changed colors. Anna spent all afternoon gazing through the spacious windows. The village had already been abandoned. Her face radiated with delicacy, grace, and fragility, and her eyes were most striking as if there was an ocean within them without a bottom unseen; her mind was constantly traveling somewhere, and her eyes occasionally rested onto the portrait. The portrait, on which eyes kept coming back, was a portrait of her late father, the legendary Gothic King Berig. He lived hidden in the castle even after everyone thought that he was dead; he was immortal and he had lived for 12 centuries, just like his, father and his father’s father before him with the same name.

The Great Berig led his people on three ships from Scandza to Gothiscandza. They settled and then attacked the Rugians who lived on the shore and cast them away from their homes, subsequently winning a battle against the Vandals. That same Berig drank the drink of immortality from the strange witch of the Scandinavian mountains in the 4th century. But there was a family curse. If the king ever falls in love, due to this curse, he will die soon. He ruled the Gothic Kingdom for centuries, traveled to meet the Germanic and French kings, and was honored and respected everywhere. One day inside the opulent Chateau of Versailles, he was invited to a meeting with the King Louis XIV of France, with whom they exchanged wisdom and enjoyed talking at length about Charlemagne’s reign and Michelangelo’s works. King Louis XIV admired all his works, his favorites being Donnie Tondo and Bacchus. As though being known for the Gothic king’s long life, it was something every king desired, long ever-lasting life of victory. The conversation was interrupted by the maid, who brought a silken handkerchief to King Louis and put a plate with French delights on the table, some delicious pot-de-crème. Later on, the king’s mistress Beatrice, a prominent French writer, joined their company. Berig couldn’t take his eyes off the lady sitting in the room, and swallowed the tisane in one big gulp. The king seemed to have arrived from a completely different time and universe: he had iron nails because his natural ones had already fallen off; he looked like a savage who had spent his whole life fighting. He barely spoke any French; rather, he’d used his native Crimean Gothic dialect of the East- Germanic language.

„Bienvenue au Palais, Monsieur Berig. J’espère que vous apprécierez notre compagnie, je peux eme jouer du clavecin pour vous ou lire de la poésie” – she said in a fluid French, turning around gracefully and a little bit pretentiously around the new guest. Berig stood astonished, he did not understand a single word, and the man who translated their conversation did it again. He stood puzzled for a minute, and then answered firmly, but briefly:

“Bien sûr. Pour quoi pas?” – a cold tone was felt in his voice, he was a brute man of another era. He did not know quite to appreciate all that finesse and nobility, did not even know how to behave politely. His whole brain was filled just with battles and knights, victories and defeats, and as a king who ruled for so long, he had a profound knowledge of history. He was respected and honored because of his immortality; he had stories to tell of glorious battles and victories, and many other experiences throughout his life which lasted as hundreds of different lives. Lady Beatrice, the beautiful companion of the king, was dressed in a baroque-style, Bordeaux gown with a low neckline, a lace collar for decoration, and sumptuous virago sleeves. Elaborated patterns and dark colors were popular. King Louise himself had a militaristic look with outfits consisting of a doublet worn over an undershirt, loose breeches, and boots up to his knees. Berig, in every possible way, stood out from their refinement. It was obvious from afar that there was nothing French in him. She started to play on the harpsichord, a sonata da camera, meaning “chamber music”. Berig enjoyed her music and singing. The enthusiasm with which she played, the way she sat on the lacquered chair, her upright body, her red cheeks, and her graceful movements revealed a whole new world of sensations for the barbaric man. Beatrice felt the same; as if thunderstruck by some special powers which radiated in his presence. She felt strange commotion in her head, like colors overflowing onto the surface of a brass chalice.

The night fell over the Château de Versailles, the huge luxurious chandeliers illuminated the gold from the palace’s interior. The king of the Goths was heading to leave when heavy rain began to fall. The king and the queen asked him kindly to stay in the Palace, at least for a couple of days more. He was very surprised and felt pleasant. He looked so old and spent, his bones cracked and ached as he was climbing the stairs with terrible exhaustion. And as for Beatrice – he was a different world; she felt both an attraction and a repulsion, but above all, a strong desire to be in his presence. The maid had prepared his room, with black silken sheets, as His honor willed. The special guest room had silver-framed mirrors. He left his pair of steel gloves armor on the nightstand and glazed at his iron nails. How old was he? He didn’t know his exact age, living for so long, was there a purpose? As he lay down on the bed, he sank into oblivion. His dreams were queer as well, he dreamed of Beatrice being with him alone in his Gothic castle, playing music on some ancient instrument. The lady was singing in German in his dreams; she was the sensuous wife he wanted to have, she was the air he wanted to breathe. Even though the sound of the sonata da camera she played could not get out of his head, he knew that it was not for the music he was craving, but for her. He spent the following day in the Chateau de Versailles, having long talks with King Louise XIV, and was secretly longing for his stunning mistress. There was going to be a masquerade at the palace that night. All the French royals and aristocrats would be present there, the knights and the ladies, everyone that meant something in the kingdom of France. Berig the king of the kings was to enjoy the party as well.

The nights in Paris were like black butterflies flying over a fragrant flower – sensual and sweet-smelling. The palace shone in its splendor, the floors gleamed, and the chandeliers swayed gracefully with their crystal lights. The masquerade ball was an event in which all participants were wearing a costume and a mask, and there was music and dancing. The guests assembled in the ballroom where they were welcomed with champagne and strawberries.

Berig wore a silver mask, his old black gown, and his silver belt clamped to his waist. He longed to see Beatrice and dance with her. He danced with some of the ladies-in-waiting, but all of a sudden, he saw a burgundy flamboyant long gown with golden jewels, embroidered with lace.

He saw her and bowed his head, and they started dancing with their masks on. When the dance was over, he held her hand tightly and asked her:

“Madame, puis-je prendre un peu de votre temps?”

She replied with obvious confusion: “Oui, mais il y a une fête, où pour ions-nous parler?”

They went up the stairs into the guest room, where he was staying. The king at first just stared at her for a long time and said nothing. She looked at the mirrors around and felt shivers down her spine. He then started talking, he murmured something vague, something which sounded like a dead language, some Eastern- Germanic words that she couldn't understand at all. Her heart was like some delicate crystal just about to break from a single touch, ticking like a time bomb. Beatrice was paralyzed, she no longer knew how to react or what to do. She was in a room with this man, this king she barely knew who was not only a guest but a dazzling miracle. She could not feel the floor under her feet; she was in a state of complete ecstasy, spellbound and in awe before this resurrected miracle. The ball downstairs was dying out. But upstairs, the new beginning was at hand. The peculiar king was wildly undressing and kissing Beatrice on the neck, merging the natural with the supernatural.

She felt thunderstorms, and lightning, and rainbows at the same time in what seemed forever, but when it was all over, she recovered from the sensations and saw her dress torn to pieces, her jewelry scattered around, her neck bruised – she began to shiver and grumble and almost burst out in tears. Then, the gloomy king covered her with his blackish gown and murmured some odd Germanic words, resembling a magic spell. Suddenly, a witch with a long hat and a crooked spiky nose, bloody eyes, a grey hair appeared in the room. The same witch that made him immortal, in this very room announced that he would die soon because he fell in love with a woman. The curse has come after him, the prophecy was fulfilled. She fixed the lady's dress and jewelry using her weird magic, and Beatrice was ready to go back and rejoin her guests: her dress looked even shinier than ever, and the precious jewels shone brighter than the crystal chandeliers.

She walked down the stairs and joined the party, but she did not enjoy the dancing like before. She just stood there, lost in her thoughts which were like ghosts in a haunted castle – scary, ethereal, and wandering loosely. Beatrice felt that her future all of a sudden didn't have a meaning, that everything looked bleak, intangible, and far-fetched. In the course of the following days, Beatrice was absent-minded, distant, palely looking and sick. Berig was about to leave. The whole palace, the king himself, the gentlemen and the ladies, the guests and servants, all of them came out to wave goodbye and to express their deepest gratitude and appreciation to the honored guest.

Everyone, but Beatrice. She stayed in her room, and wouldn't even look down the hall, to wave farewell. He finished his last cup of herbal tea, shook hands with the King, and finally departed. He felt feeble and exhausted, and his strength diminished; the passion he had experienced for the first time made him feel fulfilled but weak – feelings he did not know existed. Maybe he missed the woman's body, maybe the woman herself. But he did not know, since he never experienced something similar before. Anyhow, he knew his end was near. He knew he would die soon, the malediction he couldn't escape from. A king with iron nails, bearded face, rough skin but a gentle, loving soul... The clock was ticking. Soon after he arrived in the haunted castle in Germany his skin began to crumble, and his iron nails fell out, his breath smelled of decay, his flesh was rotting...

Many years passed after the departure of the king from the palace; everyone moved on with their lives, except for Beatrice. She thought of him every time she closed her eyes. The black linen of the room was always in front of her eyes, arousing the same odd feelings, feelings that were awe-inspiring. Another thing reminded her of him: her child, the product of the moments of passion she had with the Gothic king. This child's name was Anna. As much as they taught her to speak French and behave like a French lady, she never really could apply the rules of the court in her behavior. She was wild, feral, and always living in a world of fantasy. Oh, this is a witch's child, the French madams would say, she will never learn to play the piano, she'll always lack manners... But oh, she did have the wisdom as if she had lived for a thousand years!

One day, when Lady Anna turned eighteen, the king organized a big celebration for his daughter. He sent invitations all over the kingdom, many young monsieurs were invited. It was a magnificent masquerade ball. While the guests were arriving, Anna was planning her escape from the palace. As she was wandering through the maze of corridors, puzzled and lost, she thought about that one room in the chateau that her mother kept always locked, the forbidden room, the one in which her mother would go when she was sad, or lonely. She stole the key from the chateau guards and unlocked the mystery room. And all of a sudden, she was in the middle of a sunlit lake.

“Oh, what a marvelous world”, she said.

She stood astonished and gazed around the room full of silver mirrors reflecting lights from thousands of candles. For the very first time, she felt so alive. As she was wandering around, she saw the black linen, and all of a sudden, as she stared at the ceiling, she saw a whole rainbow of colors. It was like a magic land, some fantasy world, a great mystery waiting to be discovered; nothing she had experienced before wasn't even as nearly exciting as this new chamber of secrets that she'd discovered. All of a sudden, a woman appeared in the room, an old witch with a long, crooked nose and grey hair, bloody eyes, and a hat with a pointed top. She touched Anna's face with her pointy nails and told her that her real father was a Goth, an immortal king, who was cursed. She only told her that he died because he couldn't maintain his powers and asked her if she would like to go where he lived. Anna instantly and impulsively said 'yes' and the witch made a spell with the black magic wand. All of Anna's material essence vanished from the palace, and she found herself back home, in a place which felt like home, right on the left bank of the river Rhine, in a forgotten, gloomy castle, now completely neglected and abandoned. It needed a restoration. Anna decided to stay there and lived alone in the castle for quite some time. She enjoyed drinking from the cup that was glistening in many colors and wandered around the nearby deserted village. She would go back over and over again and stare at her father's portrait for a long time. He was a real legend in his kingdom.

One day, while she was looking through the windows into the harsh storm outside, the postman rang and gave her an invitation. On the card, it was the name of her father-Berig. It was an invitation for the (now long-deceased) king to a ball in France, from a knight called Mathis. She despised France and was contemplating whether to attend or not; but in the end, she decided to go. She arrived with a chariot in Berry (Bourges) in the region Centre- Val de Loire, the genuine splendor of France. Mathis' Coeur Palace was a huge mansion by the woods. Anna was the special guest in the palace as the only heir of the great king; when he learned that the immortal has passed years ago, the knight expressed a deep lament for the death of her father. But she did not know much about it. He introduced her with his son, Jean-Jacques, a handsome young man, a scholar, who knew very little about knights or armory and fighting. He was enchanted by the young woman in a long black gown with lace embroidery and a silver belt. What differed her from him was that she was very curious and daring, there was true passion inside of her. She seemed so out of reach, telling him about the books she had read, about her unusual past, they had long conversations about history and Germanic literature. He knew so much about the Goths, which impressed her a lot.

They fell in love, but as they grew closer, the old curse grew stronger – her strength and beauty diminished, and her days were numbered. She was getting feeble and weak, too fragile to eat or sleep. If the Sleeping Beauty would awake with a kiss of true love, why couldn't she? But she fell asleep forever like a sick rose that could not bloom again. The cursed magic worked its powers again and Anna, the immortal daughter of an immortal king, died because of love, in the arms of her beloved one.

La Ragazza con la Felpa Rossa

by Ajlin Juskoska

Si muoveva dolcemente lungo il corridoio, i suoi occhi azzurri verso il basso, fissavano il pavimento vuoto. Il suo paio di jeans larghi preferiti scorreva in modo deprimente sul pavimento quadrato. La sua felpa con cappuccio rosso fiammeggiante le copriva la testa, nascondendo i suoi capelli biondi sottili, color grano e quelle orecchie minuscole che le puntavano come dei elfi. Le sue lunghe dita pallide stringevano un lungo bastone bianco che picchiava dolcemente contro il pavimento.

Era conosciuta da molti con il nome “ragazza con cappuccio rossa”. E tutti la vedevano come qualcosa di innaturale, qualcuno fuori dallo spazio. La sua insegnante preferita, affettuosamente conosciuta come Nonna dalla maggior parte degli studenti, aveva coniato il soprannome.

Ha sempre sentito di non appartenere a quel posto fino ad un giorno in qui ha scoperto inaspettatamente la verità. Stava andando a trovare la vecchia maestra, come abitudine che faceva sempre in venerdì. La ragazzina era arrivata presto perché non voleva farsi prendere dal caos mattutino seguito all'arrivo degli autobus che le provocavano sempre un attacco di panico.

Era a un minuto dalla sua destinazione, avendo solo un altro corridoio strangolante da superare, quando sentì dei passi pesanti che si dirigevano verso di lei. La ragazza si bloccò improvvisamente, come se fosse stata colpita da un fulmine.

La sua testa si sollevò violentemente e la sua presa simile a una morsa sul suo bastone si rafforzò. Sentì le sue unghie che le tagliavano forme di mezzaluna nei palmi mentre l'adrenalina la inondava. Il suo sangue si trasformò in ghiaccio e il suo corpo si irrigidì nella risposta di lotta o fuga.

Il lupo era arrivato.

Il suo respiro pesante e maschile raggiungeva le sue orecchie tese. Il pavimento vibrava follemente dal pesante stivale che camminava mentre il suo zaino cadeva per i corridoi.

Era lei che stavano cercando.

La cercavano come quando un animale famelico cercava il cibo. La felpa rossa sentì un brivido freddo percorrerle il corpo. Non voleva nulla solo sparire dalla vista, ma non riusciva a muoversi.

“Bene, bene, bene ... Chi abbiamo qui?” Udì la risatina agghiacciante di Wolffe e sentì una gelida fitta di paura serpeggiarle lungo la schiena.

“Sembra che il nostro preferito topo cigolante sia uscito dal suo buco.”

I suo servo sghignazza allo scherzo dal suo padrone. All'improvviso, sentì il palmo di Wolffe raggiungere il suo fragile e mini petto, mandandola direttamente sul pavimento.

Il suo bastone volò via dalla sua presa, così come la sua borsa, e le sentì allontanarsi. Il coccige le faceva male e le sue orecchie echeggiavano del suono di Wolffe e dei suoi amici che ridevano a lei.

Prendevano piacere dal suo dolore.

Le sue mani cercarono disperatamente il suo bastone, cercando di ripristinare la sua vista. La sua mano entrò in contatto con il metallo freddo, solo per averlo brutalmente scalcciato via da lei. Le sue orecchie eccessivamente sensibili ascoltavano mentre il suo bastone veniva mandato a sfrecciare lungo il corridoio, e lei gli strisciava dietro.

Le risate crudeli dei branchi di lupi le fecero bruciare il viso dall'imbarazzo. Sentì calde lacrime raccogliere e gocciolare sul suo viso e quello fu il momento in cui i suoi poteri segreti prendevano vita.

I suoi occhi diventarono immediatamente blu scuro e una strana energia le scese lungo il corpo. La voce di Wolffes era offuscata e bassa, poteva sentire il suo cuore battere forte come se stesse cercando di uscire o esplodere. Ha cercato di prendere il suo bastone ma il bastone era lontano da lei.

“Topolino, cieco e solo, senza nessuno che ti aiuti.” La voce profonda e crudele ora raggiunse chiaramente le sue orecchie. Raddrizzò il corpo senza bisogno del bastone e si voltò verso di loro.

“Sei sicuro di questo?” Questa nuova voce tagliente li fece sobbalzare un po' dalla sorpresa.

Quando videro la rabbia nei suoi occhi, Wolffe emise un ringhio agitato e selvaggio. Il suo giochino era stato rovinato da questa improvvisa trasformazione, e non era felice.

“cos'è questo? sono forse alcuni dei tuoi trucchi da strega!” Il lupo gridò, cercando di agitarsi senza paura gettando improvvisamente la ragazza a terra. Mentre stava cadendo si è rialzata immediatamente in piedi in un attimo.

Sono rimasti scioccati dall'abilità delle felpe rosse; si è alzata in piedi come un gatto lanciato dal alto ei suoi occhi erano come un oceano profondo pronto ad annegarti.

Pero wolly non era consapevole di ciò che stava accadendo, stava ancora cercando di contrattaccarla. Mentre si stava dirigendo ad afferrarle la felpe rossa per le spalle sentì il potere emergere nella sua mano e in un secondo fu a due metri da lei. Il suo servo fu

spaventato a morte, il padrone fu abbattuto dal topolino. È stato in un fulmine. Con le sue piccole dita pallide appena lo toccò e lui era a terra.

Sentì le vibrazioni attraverso il pavimento , dicendole che il servo stava segretamente progettando di bloccarla. Era assurdo come se fosse in grado di vedere cosa c'era dietro di lei e il bastone volò proprio nella sua mano come una calamita che attira un metallo e con un leggero colpo rimbalzante sulla testa del servo lo lancio indietro.

“Questo era abbastanza! Sono stato ferita abbastanza lungo.” La voce gelida di rossa mandò un brivido lungo la schiena di Wollyfy.

“Questo finisce oggi.” Mentre stava per raggiungere Wollyfy, si sentì una voce calma dal retro che diceva “rossa non farlo”, cosa che immediatamente calmò il suo cuore furioso. Era il compagno di classe Erik e anche il suo amico d'infanzia. Era in piedi accanto a lei di fronte a volpe. La dichiarazione conteneva una minaccia appena velata. La ragazzina poteva praticamente assaporare la tensione tra i ragazzi. Sentiva l'odore putrido della colonia di Wolffe, che a malapena nascondeva gli odori naturali del suo corpo. Anche loro erano nemici. Era confusa.

Dopo pochi, lunghissimi, dolorosamente prolungati momenti, Wolffe si lasciò sfuggire un ringhio vizioso prima di spingere il servitore impreparato verso Erik e Red .. Era scioccata. Se ne stava davvero andando?

“sei un mostro.” Gridò wollyfy correndo lungo il corridoio.

Il servo era in uno stato di illusione di essere stato tradito dal suo padrone e anche lui iniziò a correre e piangere dalla paura lungo il corridoio.

Le sue grida crudele raggiunse le sue orecchie mentre li sentiva ritirarsi nelle profondità della scuola. Quando i loro stivali finalmente svaniscono dal suo raggio uditivo sensibile, sentì Erik emettere un leggero respiro sollevato.

“Be ‘, sarebbe potuto andare peggio, eh, Rose?” Ridacchiò nervosamente. I suoi occhi si spalancarono.

Nessuno, tranne i suoi genitori e l'occasionale supplente, la chiamava con quel nome.

Nessuno si è preoccupato di impararlo, trovando più facile chiamarla semplicemente con il suo soprannome, che sembrava precederla, non importa dove andasse.

La sua testa si voltò verso di lui, inclinandosi leggermente verso l'alto.

“Perché?” La sua voce le incrinò le labbra e la gola come cotone.

“Tu chi sei?” gli chiese con voce sospettosa.

Questo ragazzo aveva ora fatto due cose che la sorpresero.

Innanzitutto, non era scioccato dal suo aspetto e dalle capacità che aveva. Secondo, lui l'ha chiamata con il suo vero nome. La sua risata tremante e falsa si interruppe bruscamente e lui espirò rumorosamente.

Sentì le sue mani scorrere tra i suoi capelli, sfregandogli lungo il cuoio capelluto. Dopo un momento, lo sentì fare un respiro profondo.

“Rose sono il tuo angelo custode”

Ha spiegato esitante.

“Stavo aspettando che questo momento accadesse.”

Ha continuato e si è allontanato da lei.

Dopo un momento, le apparve improvvisamente di fronte, restituendole il bastone tra le mani. La sua testa si inclinò all'indietro e i suoi occhi pallidi e non vedenti fissarono dove pensava potesse essere il suo viso. Il suo cappuccio rotolò all'indietro, rivelando il suo aspetto delicato ed elfico.

“Non capisco. Cosa sono.”

Disse mentre si muoveva accanto a lui.

La sua mente era piena di domande.

Lo sentì strascicare i piedi dal disagio.

“rose ascolta attentamente non sei sola hai qualcosa come superpoteri che si attivano quando sei in uno stato di rabbia.

Ho fatto quello che farebbe qualsiasi tutore ... “

Ti ho impedito di esporre i tuoi poteri.

“Credi in me, va bene ... Starai bene.”

Sentì l'aria fresca quando lui girò sui tacchi e iniziò a farsi strada lungo il corridoio, verso la palestra.

“Ci vediamo in giro “.

Si voltò ancora una volta verso di lei e i suoi passi scomparvero, Red posò il bastone sul pavimento, cercando la sua borsa abbandonata.

Il suo bastone lo sfiorò e lei si chinò, raggiungendolo. Mentre lo faceva, il cappuccio ricadde nella sua posizione abituale, coprendole il viso. Si raddrizzò, tirando la borsa sopra la spalla e si fermò un momento, sembrando pensare a qualcosa.

La sua mano sottile si sollevò e si tolse il cappuccio, sentendolo posarsi sulla schiena con un leggero tonfo.

Quando iniziò a camminare, sentì un piccolo sorriso genuino attraversarle il viso e aveva la sensazione che fosse lì per restare.

~

Per la prima volta da sempre è stata in grado di reagire da sola. Non importa se fosse grazie ai suoi poteri, ora ha acquisito fiducia e ha promesso di non esporre più i suoi poteri di fronte agli altri, anche se Wolly l'ha visto nessuno gli avrebbe creduto.

The following section offers a selected overview of students' individual, original works such as poems, short stories, and tales. The senior students as a part of the British literature course assignment wrote creative works and they had an absolute freedom in deciding and choosing upon their topics and format of work.

The Story Of Three

by Damjana Vidicheska

Sally Sue

I open my heart to words so true
so let me take a moment or two;
I like to tell stories, so let me do –
Here's the story of my friend Sally Sue.

I shall speak in rhyme
and take you 5 years back in time;
in between four walls-
 somewhat greyish or white
the first time I saw Sally Sue cry.

So I shut the squeaky door
and got Sue off the floor.
Her parents weren't home

neither was my mind
I saw her pain
yet felt as if I were blind.

“It wasn’t my fault, I even screamed for help-
But time went by and I couldn’t tell;
He pushed me on the wall and my books fell
-Be quiet- he said -and don’t rebel-“

Scared as she has never been
He told her: “We are equal in this sin”
As if Sally Sue at the age of seventeen
Knew what all this would bring.

My hands were shaking and I lost every breath
Sally Sue got trapped in a living death.
I was frightened and nowhere near stable state
“I’ll keep you safe” – I got my thoughts straight.

So, I did everything a friend could do
Got to punish a bastard, too.
But there is one thing I for sure knew-
Nothing would be the same for Sally Sue.

Anne Lee

Now, let’s visit my neighbor Anne Lee
Who lives downstairs, apartment 7-3.
Whose age is yet a secret to me
But her odd wrinkles whisper secretly.

Her life was strange, as she recalls-
“I was sometimes naïve and had a lot of falls,
But I remained strong and kicked some balls,
Perhaps it wasn’t easy, but it was my own chaos”

She tells a story even when she doesn’t speak,
A lot of my neighbors even call her a freak.
Even if a disrespectful spit that might be
I, however, love the stories of Anne Lee.

I'm not a hater nor I want to be;
But, oh boy, are there a lot of things I have seen.
"Cover yourself and sit polite,
Wearing a mini-skirt won't get you a guy".

"You can speak up but not too much,
You can be ambitious but you won't succeed as such.
Don't be direct, be quiet and kind as a lady
You need to get married and have a baby!"

This doesn't even make me sad no more,
It makes me a bit confused for sure.
I get labeled as if I hate men,
But why would I be in relationships then?

What should concern us more than other's lives
Is that someone everyday gets killed by knives.
We need to stand up and fight the forces
No, we do not need an army with horses.

We need to speak up for those like Sally Sue
And be there for those like Anne Lee.
And maybe then it will occur to you,
That everything is possible in the 21st century.

Let's build each other's trust
And turn all stereotypes into dust.
Women deserve respect around the world,
And men do as well, as I have told.

Let everyone be able to live their dream
Like Anne Lee wanted but had to begin
after she freed her chains from just being a wife
and started living her own life.

Don't let girls be afraid to walk the streets at night alone
passing by a troop of boys as if they were talking on their phone.
And if you know any Sally Sues
 – Speak up for them, help them!
maybe you could have been in their shoes.

Stop the hate, stop the crimes
This is a call for better times.
We sure are all sinners
but we aren't beginners
when it comes to:
loving
fighting
giving a hand
and helping.

So, help a Sally Sue,
help an Anne Lee,
For God's sake, even help me!
Because in your eye we ought to be the same
and if we are not free, then we have ourselves to blame.

Rain

by Aleksandra Dimoska

Raindrops falling one by one
combining with the timid sun
make a rainbow upon me.
Is it a sign, is it some sort of magic?
Something to annoy me, and make me feel nostalgic?
I follow that rainbow
step by step
Hoping to find a cheerful place
Where food I like awaits
And my day happiness makes
One bite and two more
With my tummy full
It becomes wonderful
Joyful
Delightful
Fool

Pharmaceutical Kisses

by Anastasija Stoshikj

SHE.

“I said what I meant and meant what I said. I don’t want any re-runs from an alcoholic. No one in this house is forced to suffer anymore and if you disagree with me, you might as well leave too.”- It took her one breath to fiercely express her mind although everyone felt her voice shaking underneath. She turned to her left and went straight into the bedroom.

An automatic urge made her take two valiums off the nightstand, which at that moment seemed to have eagerly been waiting for her next disintegration. She finished them off with her glass of stale water and sat on her working desk, trying to control herself and focus to finish the papers that were due Friday.

It was Tuesday. Just as on any other Tuesday, she would finish with her classes and proceed to write articles online to get some extra money for the summer. She was going to visit her best friend that now moved to Georgia to study. She heard Georgia as a country has been blessed with the perfect balance between nature and city life. The inner city unfolded the newest underground music and all kinds of art but had mountains so breathtaking you’d be surprised such a place on earth existed. She did love climbing, but she did love to party just so.

As she was thinking about the distressing memories, she started to feel the effect of the pharmaceutical kisses. The simple sensation was triggering enough. Now the flashbacks of her traumatizing past started coming back. Usually, when this happened, she would lay her fingers on the plastic container filled with pearly delights, and next thing dive into their virtual world.

And she did.

Just one more for tonight.

She saw a picture of her ex-roommate. Emma was travelling all around the world now, as she planned to do for years now. Emma was telling her all about her trips to Australia, South Asia, and the islands in-between. She felt kind of a relief because her roommate was also dealing with a toxic home environment, which was the prime reason for them moving in together in the past. Emma’s father became an addict after her mother had left her, and her older sister seemed to inherit those hectic strains of genes. Made Lena wonder, is it possible to stay sane in such an environment? Is it possible to live a simple life while all you feel inside is excruciating fear? Is it possible to stay sane, or everyone just naturally becomes a monster guarding their partially bandaged wounds?

Then she started digging deeper... “Maybe the abuser is the victim, as the abuser that molested him... and the one before, and the one before that... all in a big crazy never-ending cycle, the most toxic cycle one could ever be a part of... but, how does it stop?”

She didn't have an answer. She closed the window, and headed to her comfy pillows, sheltered and free from danger, as the chill pills assisted her drift off.

HE.

The alarm stopped. For the second time that morning. It was hard for him to get out of bed and go to work that week. Not that he did not want to, he loved his job. He was now working in his uncle's construction company for the past year, five times a week, eight hours per day. It was not the best pay, but it was good enough until he gets something in his field of interest, and it was damn sure better than working with his father.

One of the things he was passionate about was acting. He'd dream of getting parts in movies, and theater, he would even pose for catalogues in no time if offered to. All he wanted was someone's eyesight pointed at him pouring out someone else's stream of ideas. He sometimes did that without any cameras around at all, he neither needed a stage nor lighting. These episodes of dissociation he had were not something alien to him. They would occur in the simplest situations that were in any way intertwined with his anxious nature. That's the one way he felt safe, by pretending. Of course, there were also other alternatives to numb out his interior as well.

"Christian, I made you a couple of sausages, do you want me to wrap them up for you?" – his mother shouted from the kitchen.

"Stop treating him like a baby, he can do that himself." –said his father while putting on his shoes.

"These constant provocative remarks have already become a cliché. We can all agree it's time to act like adults, don't you think?"

"Are you referring to me as a child, Sophia?"

"I am referring to both of you, Philip. It's about time you both understand we must support each other and work as a team to keep the legacy."

"That's exactly what I've been trying to do, and it will happen as soon as your son gets his feet on the ground and understands the expense of his mistakes ". His father was about to boil up while Christian remained steady.

"I'd rather die out of hunger than have you as my authority."

"You're on a good path working for that crook." –murmured his father.

"He's a better boss than you are." –Christian looked at him straight in his eyes.

"He's not a better boss, he's just being soft on you to get on my nerves. We'll see how that goes for his business in a couple of years."

"Of course, because all existence revolves around you. I'm gone." –said Christian on his way out.

"What time will you be back? Did you take your medications? Christian!?" –his mother cried, as he flew his way out of the house.

THEY.

The alcohol started prevailing in his blood. He knew, exactly, how wrong this was of him to do, instead, he just subsided. As he was pouring down another vodka, he felt a pinch on the left side of his lower back.

“You should slow down with that glass of yours.”-said Lena playfully kissing his dark-eyed face.

“Since when did I assign you as my doctor?”-uttered sporadically while he enjoyed her raptness.

“I might not be a doctor but I know enough to be concerned when I see you drown your organs in alcohol. Especially not while- “

“Come with me” he cut her mid-sentence.

“Why, where?” -she flustered.

“Just, come...”

As they walked out of the party room, he searched with his eyes for a quiet spot. As he spotted the only empty corner in the whole house, he took her hand as if that’s the only place on earth she should be at. He gently pushed her body against the cabinet and kissed her.

They knew each other for a while. She knew his weak spots and he knew hers, without any of them ever being truly outspoken. Both were good at hiding their intrinsic selves, maybe exceptional at this point, but not even close to good enough to conceal from each other. It was absurdly easy for him to see through her transparency, but he still let her fabricate. She knew this. And she still continued doing it. This was her way of feeling safe. It was a first-class dynamic of the modern “situationship”.

“How are you feeling?” -she gently pushed away from him noting as if there was something much more important to be discussed than his kisses.

It often made him displeased. “I’m great. Why, what’s wrong?”

“I’m just curious. I want to know how you feel.”

“I said I’m fine. You know I don’t like it when you’re all worried about me. It makes me unnecessarily anxious.”-murmured while looking around the room, avoiding her eye contact.

She recognized this look. He was uncomfortable. “I am not worried, I am curious. Don’t need to be all dramatic and defensive.”

He sighed.

“Besides that, I wanted to tell you some good news. It turns out, my apartment is going to be free this weekend. You can come and...”

Without letting her finish her sentence he poured out his excitement, biting her on her shoulder.

“Christian, slow down! I have enough bruises from last time.”

“These don’t count. They are one of the good ones. Do you want me to bring some party goods?”

“What party goods?”

“Anything you’d like.”

“I think it’s enough to have each other.” –Lena replied tenderly.

SHE.

After a while of going through all the agonizing flashes of her childhood for the third time that week, she realized, she is not alone anymore. She is not shutting off her friends, not asking them for help. At least, she did not have to. She took her phone and hesitantly started dialing. In the first few minutes, she managed to keep a balanced tone with Emma, holding her tears, asking her about her latest adventures, and trying to get her attention on something other than her pain.

While Emma was happily chattering all about her latest visits to Vietnam, she noticed the silence on the line. “What happened, baby? You there?” –she was still on the line.

Lena crushed. She looked at an old unnoticed note left on the ground. As she unfolded the note, it was almost like she unfolded her buried grief for the first time. On the letter were the last words her mother wrote before she left.

Emma asked what was wrong, and she started opening her wounds and began bleeding... she let it happen, but only to let her wounds finally start to heal. It was something she has never done in the past. It hurt like nothing else before, but she felt an inexplicable relief.

“I am not that same petrified girl Emma. But it’s hard, no matter how old and big I get, I still feel a tremor in my core and quiver all over my body when I talk to him.”

She now knew she wasn’t defenseless despite her qualm. She was now capable to stand up for herself. At least, she tried.

“Of course I understand you. Why do you think I keep visiting all these different places, I mean – yes, I love exploring just as much as I love to breathe, but what I truly need is a home. And I won’t stop until I find it. Listen, I need to go because I’m late for my shift, please make yourself some tea and go to bed. Call me first thing in the morning.”

As if it was easy to go to sleep. She felt so exhausted it could have been a piano that stumbled upon her and she still couldn’t sleep. She opened the drawer and went for her usual pearly delights.

HE.

He has been thinking of his little sister a lot lately. How naïve and clueless she was about the real world. That evening she was tightly cuddled in her pallid teddy bears while reading some elemental third-grade novels. She was still floating in a rainbow bubble filled with nothing but hope. How beautiful it is to be a child, he thought. How beautiful it is to be sheltered in that seemingly complex terrene not knowing it’s really a utopian sphere that will soon end.

Right after you are thrown into the world presumably clued in all the hazards of the reality. You realize the potential detriments coming at you as snowballs in the middle of summer. Then you meet all those malignant people without whom society cannot exist.

Then you realize, you yourself are part of those people. It's you fighting malice coming towards you while fighting your own demons simultaneously. How does one come to this? Where does it all begin?

THEY.

She heard the knock on the door and hurried to dress up. She had already put on some of his kind of music on the speakers and turned off all the redundant lighting.

"Hey, pretty girl. Have you been waiting for me?"

"Actually I thought you'd be late."

"I'm never late. What have you been up to?" -he took his sports jacket off and threw it on the sofa.

"I've been trying to do some work. I missed my deadlines last month and now I'm trying to catch up"

He saw her trying to hide away her eyes. "You worry too much. Forget about that for a couple of hours. I brought some of your favorites."

"My favorites?"-she asked eagerly.

"Some Zannies and a Blue Moon six-pack."

"Oh, you mean, your favorites. Why do you love that combination though?"

"The taste of Blue Moon is like literally drinking the Moon. With some blueness in it. But with alcohol."

Leila started to giggle at him making a point while he continued. "I know, I know, it's not manly or whatever" he altered his voice to a low pitch "I should be drinking IPLs like all the real men."

He stopped for a second, then he unequivocally voiced "And Zannies are my back up. You already know that. They make me feel normal."

She already heard this many times but realized she never asked more. "Normal? How so?"

"Well, you know I'm naturally very hyperactive. This makes me reach some neutrality and brings me down to your level." -he replied trying to keep himself on the surface.

"That's insane. You've become so addicted to it that you forgot your own nature."

"Oh come on, don't play so innocent."- he replied half-jokingly waiting for her reaction.

She flared her nostrils and dramatically outspread her mouth.

He smiled and kissed her. Both of them were already vastly aware of the boundaries and the rules they were playing by even though none of them were scripted. They were well-known with no necessity of any uncovering or delving into.

In the spur of a moment, he started to feel his restlessness. "Do you want to go to the party at Nick's house?"

"I'm feeling good here. Do you want to go?"

He shook his head no.

"It's fine, you are a free man!" -she laughed.

"Shut up."-upholding his whimsical nature.

After a couple of minutes of their usual pleasurable torture games played on each other's

bodies, she accommodated herself to his embrace and asserted to him “Seriously though, go to the party. I’ll be at home; I got some assignments to work on anyways.”

SHE.

To be by herself that night was probably not her chief endeavor. She wanted him to stick around and be with him. But she also wanted him to go and sort of felt liberated as he left. She often faced imbalanced glides between her polarities, almost like circulating around different stages of manic episodes on one hand and deep melancholy on the other. At times she was filled with indescribable zest towards any intention she would set her mind on. At times she willingly immersed herself in desperation. Sometimes she was keen on people and sometimes she despised them. It was very hard to keep up most time. She tried to work.

She asked herself if this would be dealing with the same affairs if she was elsewhere, somewhere distant with her weary load left far behind. All her baggage both good and bad left far, far behind, with a fresh chance to revitalize.

Seemed like some remedy.

HE.

On his way, he started feeling his body parts deaden and almost felt euphoric about it. He still took his regular pre-party dose while he knocked on the door.

“Hey dude, come in! Where’s Lena?”

“She had to work. What’s good?”- he entered and closed the door behind him.

The parties were something he was always in the mood for. His internal state was never of any importance, as long as he got the address, he’d try to be there. As per usual, he poured himself a drink and lost himself in the crowd.

There was drinking.

There were pills, pharmaceutical kisses, and kiss-kissing.

There was dancing.

There was talking and interlacing.

That was the last thing he remembered after he woke up. The scent of vanilla activated his senses. Lena hated vanilla.

It wasn’t the first time he blacked out. It was the first time he blacked out and slept with some random. He clothed himself and fled back to Lena’s apartment.

He tried his best to silently walk in and a couple of steps ahead he spotted her already passed out in the living room. He took one of the blankets left on top of the settee and carefully put it on her as he laid beside her.

Lying there next to her, what went through his head was, that he did not feel any guilt. No remorse. He did not feel anything really, besides what was left over from the mix of sedatives and alcohol.

Maybe he will. In the morning.

After the effects wear off.

THEY.

Some were traveling.

Some anesthetized.

Both are the impetus of escapism.

The following section deals with modernizing Shakespeare's sonnets according to Harryete Mullen's experimental model. Namely, Prof. Mullen uses these unconventional methods and her creativity, and merges them into her literature teaching practice. In the framework of her creative writing classes at Berkeley University, Mullen involved her literature students to create together with her contemporary, imaginative piece of literature a mirror reflection, mimicry poem based on one of the sonnets written by the English Bard. They were supposed to use the Internet, browse, cut, glue, add and subtract, investigate old vocabulary and replace it with modern words and make their own, updated, modernized, and "improved" version of Shakespeare's sonnet #130.

The result of the experiment was a poem entitled "Dim Lady" a compilation of the variations she did together with her students. The poem contains many differences from that of its parent poem, the most notable difference being that in the structure of the poem - its narrative-like form differs to a great extent from the Elizabethan or Shakespearean sonnet structure. By looking at the way in which the poem's lines are arranged, it could be easily seen that the poem does not feature the same fourteen-line, three quatrains, followed by a rhyming couplet, established, canon structure. In fact, Mullen's entire poem is one paragraph that is read more like prose, and unlike Shakespeare's original sonnet, which is punctuated with many commas and semicolons, Mullen's poem is punctuated solely with periods; it does not follow the traditional rhyme scheme common for most of the Shakespearean sonnets as well - only a few half-rhymes can be noticed. Mullen's work also differs from that of Shakespeare in the sense of meter, since it lacks the iambic pentameter, one of the Bard's major sonnets' trademarks.

Sonnet 138

When my love swears that she is made of truth
I do believe her, though I know she lies,
That she might think me some untutored youth
Unlearnèd in the world's false subtleties.
Thus vainly thinking that she thinks me young,
Although she knows my days are past the best,
Simply I credit her false speaking tongue;
On both sides thus is simple truth suppressed.
But wherefore says she not she is unjust?
And wherefore say not I that I am old?
O love's best habit is in seeming trust,
And age in love loves not t' have years told.
Therefore I lie with her, and she with me,
And in our faults by lies we flattered be.

vs.

"Friends with benefits"

by *Damjana Vidicheska*

When my bae swears that he has not texted any other girl
I do believe him, even though he lies with every notification he gets on his phone,
So he might think I am a naïve young girl
Who likes to listen to love songs, watches 80s romcoms and believes in true love.
I make myself look stupid in front of him, like Youtubers do stupid sketches on Youtube
and believe his words;
Even though he knows I'm not going to change myself, not even when getting older,
and he know it and says not a word more.
And just like this, we both lie to each other, hiding two truths.
But why is he acting like Jay Z and not admitting the truth?
And why don't I just admit that I'm a Jessica Day in a world full of Monica Gellers?
Oh, because it's easier to love someone who is blinded by love,
and people who are blinded by love, don't think rationally.
Therefore I kiss him every day, and he kisses me every night,
And we lie to ourselves, that friends with benefits we forever shall be and hold each
other tight.

Sonnet 12

When I do count the clock that tells the time,
And see the brave day sunk in hideous night;
When I behold the violet past prime,
And sable curls all silvered o'er with white;
When lofty trees I see barren of leaves,
Which erst from heat did canopy the herd,
And summer's green all girded up in sheaves
Borne on the bier with white and bristly beard;
Then of thy beauty do I question make,
That thou among the wastes of time must go,
Since sweets and beauties do themselves forsake
And die as fast as they see others grow,
 And nothing 'gainst Time's scythe can make defense
 Save breed to brave him when he takes thee hence.

vs.

"Time is our Sauron"

by Jasmina Osmanovska

When I look at my Apple Watch Series 7 and observe time which doesn't tick without end,
and see the awesome day sink into an ugly night;
when I see how my plum shrinks
and my wavy dark hair turns white with age;
when I see tall trees that once gave shade to crowds now fruitless of leaves,
and the mid-year berries being conserved and canned,
as if they were an old man being sealed into his grave—
at that point, I have questions about the destiny of your magnificence,
since you too should experience the attacks of time.
Sweet and excellent animals don't remain as such; beyond words quick as they see others develop.

 Also, there's no defence against Sauron's kicks in the face, except maybe, having kids—the only way to become the ring-bearer before it takes you away.

Sonnet 71

No longer mourn for me when I am dead
Than you shall hear the surly sullen bell
Give warning to the world that I am fled
From this vile world with vilest worms to dwell;
Nay, if you read this line, remember not
The hand that writ it; for I love you so,
That I in your sweet thoughts would be forgot,
If thinking on me then should make you woe.
O, if (I say) you look upon this verse,
When I (perhaps) compounded am with clay,
Do not so much as my poor name rehearse,
But let your love even with my life decay,
Lest the wise world should look into your moan,
And mock you with me after I am gone.

vs.

Do not cry for me when I pass away
When you'll hear the alarming sound
Tell them all that I'm on my way
Away from this smart-phone world and in the ground
No, when you scroll through this don't even think
About me that adores you so very bad
And how you'll forget me in a blink
For seeing your memories on FB will make you sad
If I assume you're reading these lines on paper
Then maybe I live on as books and staplers
But do not repeat my name as a Mantra
Let your love for me die as when you heard
About the non-existence of Santa
Cause this world is a shitty place
And will try to hurt you with me till you fall from grace.

Wannabe Shakespearean sonnet version
by Bojana Trajkovska

Do not cry for me when I drop dead and fade away
When you'll hear your phone's beeping sound
Tell all the world that I am on my way
From this smart-phone world and into the ground
When you scroll through this do not even think about me
that adores you truly bad and how you will forget me in a blink of an eye
For seeing your FB memos is sad
If I assume you read this sheet of paper,
but don't repeat my name as a mantra,
maybe I live on as books and staplers do
playing love games as Secret Santa
Cause this world is unkind and shitty place
stay with me till you fall from grace.

Изразните можности на македонскиот јазик имаа можност да ги совладаат и преку превод на избор кратки раскази од автори од **германско говорно подрачје**. Станува збор за дела од Волфганг Борхерт, нобеловците Томас Ман и Хајнрих Бел, како и од современиот германски романописец и раскажувач Роман Ерлих. Овој контрастивен и аналитички процес на студентите им овозможи кус осврт кон книжевниот превод со што се обрна внимание не само на алатките што се користат за превод, туку и на истражувањето како значаен дел од успешниот превод. Од дидактички аспект, интересот лежи во тоа што овој проект за студентите прикажа не само рамка за разликување помеѓу два јазика, туку и метајазик за идентификување на различни видови преведувачки решенија, како и усовршување на јазичните вештини.

Кујнскиот часовник

Го видоа како се доближува од далеку, затоа што се издвојуваше. Имаше многу старо лице, но како што одеше, можеше да се види дека има само дваесет години. Седна со неговото старо лице до нив на клупата. Тогаш им покажа што држи во раката.

„Тоа беше нашиот кујнски часовник“, рече тој и ги погледна сите што седеа на клупата на сонце. „Да, го најдов. Сè уште е тука.“

Држеше кружен кујнски часовник, бел како чинија и ги тапкаше сино-обоените броеви со прстот.

„Тој повеќе нема никаква вредност“, рече тој извинувачки, „го знам и тоа. И не е толку убав. Како чинија е, со бел лак. Но, сините бројки изгледаат убаво, мислам. Стрелките секако се направени само од лим. А, повеќе не ни вртат. Не. Внатре е расипан, тоа е јасно. Но, сè уште изгледа како и секогаш. Иако не работи повеќе.“

Направи претпазлив круг околу работ на кујнскиот часовник со врвот на прстот. И рече тивко: „Сè уште е тука.“

Тие што седеа на клупата на сонце не го погледнаа. Еден од нив погледна во своите чевли, а жената гледаше во нејзината бебешка количка. Тогаш некој рече:

„Дали можеби сте изгубиле сè?“

„Да, да“, рече тој радосно, „само помислете, ама сè! Само тој тука, само тој остана.“ И повторно го крена часовникот, како другите да не го знаеја тоа.

„Но, тој не работи повеќе“, рече жената.

„Не, не, тоа не. Расипан е, го знам тоа. Но, инаку е ист како и секогаш: бел и син.“ И повторно им го покажа својот часовник. „И што е најдобро“, продолжи тој возбудено, „воопшто не ви го кажав тоа досега. Најдоброто допрва доаѓа: само помислете, застана во два и пол. Точно во два и пол, замислете.“

„Вашата куќа сигурно била погодена во два и пол“, рече човекот и ја испакна важно долната усна. „Сум го слушнал тоа многу пати. Кога бомбата паѓа, часовниците застануваат. Тоа се случува од притисокот.“

Го погледна својот часовник и замислено одмавна со главата. „Не, драг господине, не, грешите. Ова нема врска со бомбите. Не мора секогаш да зборувате за бомбите. Не. Во два и пол беше нешто сосема друго, само Вие не го знаете тоа. Тоа е шегата, дека застана во два и пол. А, не во четири и петнаесет или во седум. А, секогаш доаѓав дома во два и пол. Ноќе, мислам. Речиси секогаш во два и пол. Тоа е шегата.“

Ги погледна другите, но тие веќе го тргнаа својот поглед од него. Не можеше да ги гледа во очи. Тогаш тој климна накај неговиот часовник: „Тогаш секако бев гладен, нели? И секогаш одев право во кујната. Тогаш скоро секогаш беше два и пол. И тогаш, тогаш доаѓаше мајка ми. Без разлика колку тивко ја отворав вратата, таа секогаш ме слушаше. И кога барав нешто за јадење во темната кујна, светлото наеднаш се палеше. Тогаш таа стоеше во својата волнена јакна и црвен шал. И боса. Секогаш боса. А кујната ни беше поплочена. И таа ги правеше нејзините очи многу мали затоа што светлото беше премногу светло за неа. Затоа што таа веќе спиеше. Сепак беше ноќ. ‘Повторно толку доцна’, ќе рече тогаш. Тоа беше сè што кажуваше. Само: ‘повторно толку доцна’. И тогаш ми ја грееше вечерата и ме гледаше како јадам. Секогаш си ги триеше стапалата затоа што плочките беа многу студени. Никогаш не облекуваше чевли навечер. И седеше со мене додека не се најадев. И тогаш ја слушав како ги собира чиниите откако веќе го исклучив светлото во мојата соба. Секоја вечер беше така. И скоро секогаш во два ипол. За мене беше многу нормално што таа во два и пол ми правеше јадење во кујната. Го земав тоа здраво за готово. Таа секогаш го правеше тоа. И никогаш не кажуваше ништо повеќе од: повторно толку доцна. Но, го кажуваше тоа секој пат. И мислев дека тоа никогаш нема да престане. Ми беше толку нормално. Сето тоа. Отсекогаш било така.“

За миг беше многу тивко на клупата. Потоа тој рече тивко: „И сега?“ Ги погледна другите. Но, не им го фати погледот. Тогаш тивко му рече на својот часовник со бело-сино лице: „Сега, сега знам дека тоа беше рај. Вистинскиот рај.“

Беше многу тивко на клупата. И тогаш жената праша: „А, Вашето семејство?“

Тој се насмеа срамежливо на тоа: „О, дали мислите на моите родители? Да, и тие заминаа. Сè е заминато. Сè, замислете. Сè е отидено.“

Се насмевнуваше срамежливо од еден кон друг. Но, тие не го погледнуваа.

Потоа повторно го подигна својот часовник и се насмеа. Се насмеа: „Само ова тука. Само тоа остана. И најдобро од сè е што застана во два и пол од сите други времиња. Точно во два и пол“.

Потоа не кажа ништо повеќе. Но, имаше многу старо лице. И човекот кој седеше до него погледна во чевлите. Но, не ги гледаше неговите чевли. Тој цело време мислеше на зборот рај.

Превод од германски јазик: Анабела Симоновска

Wolfgang Borchert, *Die Küchenuhr*, 1947

Волфганг Борхерт, *Кујнскиот часовник*

Вујко ми Фред

Вујко ми Фред е единствениот човек кој ми го прави поднослив споменот на годините после 1945-та. Се врати дома од војната едно летно попладне, облечен просто, единствено поседувајќи лимена канта врзана на врвка околу вратот и натезнат од занемарливата тежина на неколку пикавци кои внимателно ги чуваше во една мала кутија.

Ја гушна мајка ми, нè бакна сестра ми и мене, и тивко ги промрмори зборовите „леб, сон, тутун“ и се струполи на нашиот кауч, и затоа го паметам како човек кој беше значително подолг од нашиот кауч, околност која го принуди или да ги свитка нозете или едноставно да ги остави да висат долу. И двете можности го натераа да се нервира за генерацијата на нашите баба и дедо, на кои им го должиме купувањето на ова скапоцено парче мебел.

Тој ја нарекуваше таа конзервативна генерација мувлосана и пикнична, го презираше нивниот избор на ужасната розева боја на материјалот со кој беше прекриен каучот, но не се чувствувааше спречен од уживање во многу долг сон.

Во тоа време, јас играв неблагодарна улога во нашето примерно семејство: имав 14 години и бев единствената врска со таа значајна институција која ја нарекувавме црн пазар.

Татко ми загина во војната, мајка ми имаше мала пензија, така што мојата работа беше секојдневно да продавам или менувам делови од нашиот спасен имот за леб, јаглен или тутун. Во тоа време, јагленот беше причина за прекршоци на концептот на сопственост, кој денес може да се објасни со грубиот збор—кражба. Така излегував речиси секој ден за кражба или продажба, а мајка ми, иако ја разбираше потребата за такви матни активности, кутрата само ме гледаше како ги извршувам моите комплицирани обврски со солзи во очите. Така имав задача да претворам перница во леб, колекционерски филцан во гриз или три изданија Густав Фрејтаг во 50 грама кафе, задачи кои ги извршував со енергичност, но не сосема без горчина и страв. Затоа што вредностите на концептите—како што возрасните ги нарекуваа во тоа време—беа значително променети, и од време на време доаѓав до сомнеж за неискреност, поради тоа што вредноста на еден предмет што требаше да се продаде не соодветствуваше на тоа што мајка ми што мислеше дека е прикладно. Беше горчлива задача да стојам во средина помеѓу два света на различни вредности, кои сега изгледаше како да се спојуваат.

Пристигнувањето на вујко Фред, во сите нас разбуди очекување на силна машка помош. Но, најпрвин сите нè разочара. Уште од првиот ден, неговиот апетит ме исполни со голема грижа, и кога ја известив мајка ми без размислување, таа ме замоли да „го оставам да си дојде на себе“. Му требаа речиси осум недели да си дојде на себе. И покрај сите пцовки упатени кон каучот, тој спиеше прилично добро таму, ги проаѓаше деновите дremнувајќи или објаснувајќи ни нам со страдален глас во која поза претпочита да спие.

Мислам дека позицијата на тркач пред старт беше таа која ја претпочиташе пред секоја друга во тоа време. Тој сакаше после јадење да лежи на грб со подигнати нозе и со сласт да ужива во големо парче леб, после да замота една цигара и да отспие до вечера.

Тој беше многу висок и блед и на брадата имаше лузна во облик на венец која на неговото лице му даваше изглед на мермерна статуа. И покрај тоа што неговиот апетит и потреба за сон ме загрижуваа, многу го сакав. Беше единствениот со кој можев да споделам теории за црниот пазар без да се спречкаме. Очигледно, тој беше запознаен со конфликтите помеѓу двата света на вредности.

Никогаш не потпадна на нашето инсистирање да зборува за војната: тврдеше дека не вреди. Се ограничи само да ни кажува одвреме-навреме за неговата регрутација, која очигледно се состоела од главно од фактот дека униформирано лице со строг глас барало од вујко Фред да уринира во епрувета, барање кое вујко Фред не можел во моментот да го исполни, поради што неговата воена кариера била неповолно осудена уште од почетокот.

Тој тврдеше дека заинтересираноста на Германскиот Рајх за неговата урина го исполнила со голем сомнеж, сомнеж кој сериозно му беше потврден во неговите шест години во војна.

Тој претходно беше сметководител и кога поминаа првите четири недели на нашиот тросед, мајка ми, со сестринска благост, го поттикна да се распраша за неговата стара фирма – тој внимателно ми го пренесе барањето, но сè што можев да откријам беше едно апсолутно купиште од урнатини, високо околу осум метри, кое по напорниот едночасовен ацилак го најдов во опустошен дел од градот. Вујко Фред беше многу успокоен од исходот од мојата истрага. Се навали, си замота цигара, триумфално ѝ кимна на мајка ми и ја замоли да му ги најде работите. Во еден агол од нашата спална соба имаше внимателно закована кутија, која ја отворивме со чекан и клешти под голема напнатост; излегоа дваесет романи со средна должина и среден квалитет, златен џебен часовник, правлив, но неоштетен, два пара трегери, неколку тетратки, дипломата од Стопанската комора и штедна книшка со дванаесет

стотини марки. Штедната книшка ми ја предадоа на мене за да ги соберам парите, а сè останато да распродадам, вклучително и дипломата од Стопанската комора, која не најде примател бидејќи името на вујко Фред беше напишано со црно мастило. Така, четири недели бевме ослободени од секакви грижи за лебот, тутунот и јагленот, околност што ја сметав за многу олеснителна, особено што сите училишта повторно поканувачки ги отворија вратите и од мене се бараше да го завршам моето образование. Дури и денес, кога моето образование е одамна завршено, чувам убави спомени од супите што беа достапни тогаш, особено затоа што можевте да го добиете овој дополнителен оброк речиси без борба, што му даде на целиот образовен систем пријатен современ шмек.

Но, настанот од тоа време беше фактот што вујко Фред ја презеде иницијативата добри осум недели по неговото среќно враќање дома.

Доцното летно утро тој стана од каучот, се избричи толку детално што бевме шокирани, побара чисти алишта, го позајми мојот велосипед и исчезна.

Неговото доцно враќање дома беше обележано со голема врева и силен мирис на вино: мирисот на вино доаѓаше од устата на вујко ми, вревата доаѓаше од шест цинкови кофи што ги врзал заедно со големо јаже. Нашата збунетост стивна дури кога дознавме дека тој е решен да ја ревитализира трговијата со цвеќиња во нашиот тешко уништен град. Мајка ми, полна со недоверба кон новиот свет, го отфрли планот, тврдејќи дека нема потреба од цвеќе. Но, не беше во право.

Беше утро за паметење кога му помогнавме на Фред да ги донесе свежо наполнетите кофи до трамвајската постојка каде што го започна својот бизнис. И сè уште се сеќавам на глетката на жолтите и црвените лалиња, влажните каранфили и никогаш нема да заборавам колку убаво изгледаше додека тој стоеше среде сивите фигури и купиштата урнатини и почнуваше да извикува со раскошен глас: „Цвеќиња! Цвеќиња!“ Не треба да кажам ништо за развојот на неговиот бизнис: тој се развиваше со метеорска брзина. Веќе после четири недели тој беше сопственик на триесетина кофи од цинк, сопственик на две филијали, а еден месец подоцна беше и даночен обврзник. Целиот град ми изгледаше изменет: цветни штандови се

појавија на многу агли, побарувачката не можеше да се исполни; се набавуваа сè повеќе цинкови кофи, се градеа бутки и колички. Во секој случај, не само што постојано бевме снабдени со свежо цвеќе, туку и со леб и јаглен, а јас можев да се откажам од работата како посредник, факт што многу придонесе за зајакнување на мојот морал. Вујко Фред одамна е успешен човек: неговите филијали сè уште цутат, има автомобил, а јас сум назначен за негов наследник и ми е наложено да студирам економија за да можам да го преземам даночниот менаџмент на компанијата пред да настапи наследството.

Кога ќе го погледнам денес, гломазен човек зад воланот на неговиот црвен автомобил, ми станува чудно што навистина имаше период во мојот живот кога неговиот апетит ми причинуваше непроспиени ноќи.

Превод од германски јазик: Анабела Симоновска

Heinrich Böll, *Mein Onkel Fred*, 1951

Хајнрих Бел, *Вујко ми Фред*, 1951

Инженери на времето (прв дел)

Раката на кандидатот се наоѓа на рачката на вратата на тоалетот. Кандидатот зема длабок здив. Тој погледнува уште еднаш наоколу и забележува дека на ролната од тоалетната хартија, од која се послужил, останале само уште два листа. За итен случај за следниот кој ќе дојде, и немарно ќе седне. Кандидатот ги скинува и преостанатите два листа од ролната и ги исфрла надолу во канализацијата.

Триењето на неговите гумени ѓонови на фините влакненца од тепихот пред тоалетите го полни кандидатот со статички електрицитет. Сепак, тој не забележува ништо. Веќе е под силна напнатост.

Рударот, штотуку спасен од јамата, држи искорната телефонска слушалка во воздух. Во светлината на безбројните фарови кои ја осветлуваат сценографијата и од која двете очи на рударот се заштитени со очила за сонце. Со овој телефон за првпат се добил контакт со надворешниот свет, по несреќата во рудникот. По рушењето, откако работниците биле пограбени преку камења—остатоци од земјата што ја ископале по налог.

Инженери од неговата земја го имале развиено телефонот, а обичните работници би го произведувале. Подоцна имаше зголемени критики, како печатот и политичарите биле крајно бесрамни во брзањето да ги искористат рударите и нивната приказна. Протегнатата рака на рударот. Во неа слушалката. Валканата пластика тапо ги рефлектира зраците на фаровите. Свитканиот телефонски кабел виси надолу.

Меѓу статистите на сетот на играниот филм кој се емитуваше многу месеци подоцна во вечерната програма на една приватна телевизија и не остана во сеќавањето на ниту еден од неговите релативно малку гледачи повеќе од неколку недели, имаше и еден кој забележа колку гротескно се грчеа и искривуваа лицата на другите статисти, кога беа упатени да разговараат тивко, бидејќи требаше да се снима дијалогот што го зборуваат двајца актери.

Микрофони прикачени на долги шипки се држеа над главата на актерите. Никој од присутните статисти не можеше спонтано да ги искаже репликите и да ги сведе на едно просто движење.

Претерани гестови беа направени. Секој сакаше да биде разбран на свој очајнички начин—тоа јасно и гласно се гледаше од гротескните лица на статистите, и ќе беше подоцна јасно видливо во филмот доколку имаше еден гледач на вечерната програма кој внимателно би погледнал.

На брегот на реката, во близина на големото градилиште беше поставен привремен прес-центар. Еден бел павилјон, неколку редови столици. Најгрубите фактори за нарушувања беа исфрлени: пешаци, сончева светлина, дожд, ветер. Геодетот застапа пред новинарите. Геодетот е геоинформатичар, специјализиран за фотограметрија,

релативна и апсолутна ориентација. Неговата работа добро се плаќа. Тој информира за состојбата на работите:

„Археолошкото расчистување сега е завршено. Она што следи е дигиталната подготовка на објектот. Тоа се случува во моментов. Токму сега, кога разговараме еден со друг, се одвиваат пресметководните процеси. Повеќе не мора да бидеме присутни на теренот. Тоа е добро, камењата и теренот ни ја попречуваат работата преку сентименталноста што ја предизвикуваат.“

Еден репортер ја крева раката и бара од геодетот уште еднаш да ја објасни неговата работа попрецизно и на поразбирлив начин.

Геоинформатичарот рутински одговори:

„Секако.“

Кандидатот ја отвара вратата од канцеларијата и влегува внатре. Внатре во канцеларијата, наспроти вратата: ред прозорци над висината на очите. Сино небо.

Ништо друго.

Неколку господа седат на столови низ собата. Ласерски печатач на стаклена маса, трепка затоа што веројатно останал без боја или хартија.

Еден од господата во собата веднаш зема збор:

„Дали подготвивте одговори на прашањата што им ги поставивме на нашите апликанти на почетната страна? Претпоставувам дека детално ја проучивте нашата почетна страна?“

Младиот човек кимнува и го исправа неговото држење на телото. И почнува да раскажува:

„Во петто или шесто одделение, седев до едно момче по име Бенјамин Заутер. Поминавме многу време заедно. Пораснавме заедно во едно место каде ништо не се случуваше. Нашите основни потреби беа обезбедени. Нашите родители беа вработени. Честопати ги поминувавме попладневните часови заедно во куќата на едниот или другиот. Бенјамин изгледа имал чуден однос кон себе и кон неговото тело. Како и да е, често зборуваше дека не сака да живее без лузни и дека му пречи што животот му поминува во нашето незначајно место. Дека не остава траги на неговото тело и во неговата душа. Дека има чувство дека сè се одвива на друго место. Како далечна бура, од која се слуша само татнежот на громот. И така, едно попладне ми покажа дека развил една стратегија како без помошни средства, поголеми болки и опасност од лузни сами да си нанесете лузни. Мислам дека имаше голема почит, ако не и страв, за жилети. Во секој случај, неговата техника беше да трие толку долго со нокт напред-назад на погодената површина на кожата сè додека кожата конечно не се отвори. Ако се навлезе во долните слоеви, засекогаш би останала лузна. Не му поверував и веднаш го пробав ова на задниот дел од раката.“

Кандидатот го покажува задниот дел од раката наоколу. На него може да се види една долга лузна.

„Долго траеше и беше навистина напорно. Сепак, лузната сè уште е јасно видлива до ден-денес. Бенјамин беше многу горд на своето откритие. Но, јас брзо се засрамив од оваа лузна. Веројатно бидејќи немало вистинска приказна да се раскаже. Таа многу ми пречеше. Толку долго, сè додека конечно не го најдов вистинското име за неа. Па ја нареков ‘лузна на трудољубивоста’, и оттогаш ми беше знак за сите бесмислени активности што постојано ги правам и за штетата што ми ја прават, оставајќи јасно видливи траги за сите времиња.“

Се вклучува мелодијата на одјавната шпица на емисијата за вести. Во студиото не може да се слушне. Владее тишина во студиото. Зелените и црвените светла на камерата сигнализираат: сликата ќе се снима уште неколку секунди. Сега

се очекува читателот на вести да го земе својот куп хартии во раце и да ги истапка од масата неколку пати додека сите не се уредно наредени еден под друг. По избор, тој може да го затвори и сребрениот лаптоп, кој стоеше до него за време на емисијата со вклучен скринсејвер (аквариум со риби)—овде водителот има слободен избор, а мала е можноста за случајност. Следи рутинско вртење на горниот дел од телото, сигнал за публиката.

Водителот на вестите:

„Значи, слушајте сега. Што треба да значи тоа ако постојано се зборува за ‘ортаците’? Никогаш не сум го користел тој збор и никогаш не сум го слушнал на некоја емисија за вести. И многу добро знам дека уредникот на оваа емисија никогаш не го употребува зборот ‘ортак’ во својот јазик. Тој има други термини кога мисли на неговите пријатели. И тие се главно неподносливи, но на сосема поинаков начин— како и да е, тој не вели ‘ортак’ дури ни кога зборува за рудари. Го слушна некаде, тој посран збор, а потоа ми го запиша овде во моите уредени реченици и јас го прочитав на глас. Дури и јазикот што го користиме овде за нашите вести, кои ни се пренесени од некаде, само сме го слушнале од некаде. Секако дека сега не можете да ми го објасните тоа, а јас не ни го очекувам тоа.“

Камерманот гледа од зад својот уред и прашално гледа во водителот на вести.

Водителот, додека неговиот куп хартии е сè уште несреден пред него, лаптопот е сè уште отворен и се прикажува реклама за моторно возило на гледачите на телевизиската станица, раскажува дека последните две ноќи ги поминал во хотелска соба во Дизелдорф.

„Собата не беше многу убава. Мебелот требало да изгледа како модерен дизајн, но беше само од иверка. Некој имаше залепено на ѕидот арт нуво тапети во антрацитна боја. Имаше работна маса, телефон, тешки завеси за да може да спиеш во текот на денот ако сакаш. Над работната маса на ѕидот имаше голема дрвена

плоча, а на врвот на оваа дрвена плоча имаше закачено ништо друго освен празни рамки за слики. На почетокот мислев дека тоа е лоша уметност додека конечно не разбрав за што се работи. Рамките имаа од страна мал отвор, како ЦД-уредот на компјутер. И во овој отвор можете да ставите свои слики! Кога сте далеку од семејството и пријателите долго време и морате да живеете во таа хотелска соба— така сигурно си мислеле— тогаш можеше да ставите свои фотографии во рамките. Но, ако немате фотографии со вас или пак немате семејство или пријатели затоа што цело време патувате и живеете во хотели, како и повеќето луѓе кои живеат во такви простории долго време, тогаш таму само виси голема табла со празни рамки за слики како спомен на сидот. Тоа е чиста злоба!“

Водителот го олабавува јазолот на неговата вратоврска. Сценографијата полека се демонтира зад него, контрастот помеѓу темнината на студиото и светлината на рефлекторите се засилува.

„Можеби сега нема да ми верувате или можеби ќе мислите дека сум луд. Но, кога седев на работ од креветот во овој хотел и гледав во сидот со празни рамки за слики, кога сфатив за што се работи, вратата од бањата наеднаш се отвори. Излезе блескаво силна светлина, морав да си ја ставам раката пред очи. И тогаш, еден по друг, со очила за сонце на мостот на носот, Флоренсио Авалос, Марио Сепулведа, Хуан Иланес, Карлос Мамани, Џими Санчез, Осман Араја, Хозе Охеда, Клаудио Јањез, Марио Гомез, Алекс Вега, Хорхе Галегилос, Едисон Пења, Карлос Бариос, Виктор Замора, Виктор Сеговија, Даниел Херера, Омар Рејгас, Естебан Рохас, Пабло Рохас, Дарио Сеговија, Јони Бариос, Самуел Авалос, Карлос Бугењо, Хозе Хенрикез, Ренан Авалос, Клаудио Акуња, Френклин Лобос, Ријард Виљароел, Хуан Карлос Агилар, Раул Бустос, Педро Кортес, Ариел Тикона Јањес и Луис Урзуа влегоа во мојата соба и се наредија во уредни редови. Се насмевнаа, рутински, како за новинарска фотографија.“

Во пауза од снимањето на телевизискиот филм. Една платнена тенда за вработените опремена со пивски клупи и маси. Импровизиран бар. Машина за сокови која

неуморно врти неонско зелена течност со кружни движења. Мувите се сместуваат на тревата под масата, скокнуваат во малите барички кај влажните рабови од масата. Помеѓу трошките. На задниот дел од рацете и рамената. На машината за сокови. На испотените земички со колбаси кои со часови се наоѓаат на една чинија, спремни да бидат изедени.

Превод од германски јазик: Љубица Гребенакова

Roman Ehrlich, *Ingenieure der Zeit*, in *Urwaldgäste Erzählungen*, 2014

Роман Ерлих, *Инженери на времето*, во *Приказни за гостите во прашумата*, 2014 год.

Инженери на времето (втор дел)

Четириесетгодишен Турчин во виолетов костум, златна вратоврска. Слаткиот мирис на неговиот дезодоранс ги привлекува инсектите. Ги плаши со непредвидливи движења на рацете, додека на другиот, кој седи спроти него и молчи, му ги поставува тарот картите на масата за пиво.

Турчинот му објаснува на другиот човек, кому сè уште во мислите му се гротескно искривените лица на безвучните говорници, дека не е баш така како што некој замислува. Повеќето луѓе имаат погрешна замисла за тоа како е да се гледа во иднината. Затоа што секое дејство и секој настан секогаш константно ја менуваат иднината, не се гледа во точно одреден настан кога се гледа во иднината. Така не би требало да се сфаќа иднината, инаку би била сфатена погрешно. Всушност кога се гледа во иднината, се гледа низ калеидоскоп кој постојано се врти. „Секоја одлука што ја носиме, дури секој потег што го правиме” – Турчинот повторно одмавнува со раката по мува – „ја менува иднината која нè чека. Тоа што можам јас овде за тебе да направам, кога ќе ти ги поставам картите на маса, мораш и ти исто соодветно да го разбереш. Овие карти навистина кажуваат нешто за иднината, но ако се користат, тогаш мора да се сфатат како моментална слика на постојано променливата

суштина како времето. Како и фотографија, која не кажува ништо ни за минатото, туку ни предизвикува бескрајно богатство од шпекулации за околностите што довеле до неа. Така на пример, ова тука”, вели Турчинот во виолетов костум, покажувајќи кон карта на која се гледа личност со вкрстени мечови, „може да означува смрт, но може да означува и љубов. Тоа зависи од твоите одлуки. И, се разбира, од одлуките на другите.”

Геометарот ги отвора и затвора неговите раце додека зборува. Тоа му помага да се сконцентрира.

„Знаете дека Вие сте во можност да согледате просторна слика затоа што имате две очи на главата кои се едно до друго. Вашите две очи создаваат малку поразлични слики од тоа што е пред Вас. Од оваа разлика, вашиот мозок го пресметува просторот околу вас. Грубо кажано.

При пресметување на правилната положба на камењата и остатоците во зградата ја користиме оваа техника. Различно од Вашата и мојата вообичаена перцепција за светот, овде сепак најмногу се фокусираме на евалуација на три различни перспективи. Го пресметуваме „третото око” во нашите резултати. Овој пристап е докажан.

Со помош на овој метод, не само што веќе некое време успешно ги реконструираме фасадите на зградите, туку и без сомнение го извлекуваме текот на настаните од фотографии од местото на несреќата. Независно од изјавите на сведоците. Со тоа повеќе не зависиме од човечкото сеќавање и неговата висока стапка на грешки. Го визуелизираме минатото. Ако за неколку години застанете и погледнете преку другиот брег на Елба, ќе знаете на што мислам. Тогаш веднаш ќе увидите.”

Репортер крева рака во која се наоѓа пенкало:

„Вие имавте еден друг ден кажано дека рушевината сама по себе, со обезбедените големи и поединечни делови, е огромен базен на информации. Но,

има исто така работи кои ги знаеме од пред времето на рушењето. На пример, дека последната желба на градителот била да биде погребан во криптата и таа желба е исполнета сто години по неговата смрт. Мораше да чека долго пред последната желба конечно да му биде исполнета. Како се справувате со тоа? Со овој вид знаење.“

„Може да се претпостави дека она малку што останало низ вековите се распаднало во прав под огромната сила на рушењето. Сигурно ќе има реконструкција на гробот. Но, коските сега со сигурност се измешани со урнатините од црквата.“

„Но, овие мали делови нема повторно да ги изградите?“

„Од перспективата на новата градба, секој камен што е помал од мојата тупаница сега се брои како крш.“

Геоинформатичарот ја крева тупаницата во воздух и им ја покажува на новинарите. Се слушаат неколку молњи и плескање од огледалата.

Кандидатот сè уште стои исправено таму. Тој мисли:

Да се чека машината да си ја заврши работата. Да се стои во лифт, во кој копчето за катот е веќе притиснато. Билетот кој се влече во празна владина зграда, начинот на кој се чека да засвони свончето пред да се воспостави контакт со очите. Штракањето на банкоматите, кога ги бројат банкнотите.

Тој сака да каже повеќе на оваа тема. Во неговата глава како мрзелива голема мачка се врти реченицата:

„Јас знам, дека часовниците се застанати зад грбот на секое општество и знам дека многу дожд ни се спушта наесен.“

Прашувачот од претходно повторно доаѓа до збор. Останатите господа во собата молчат.

„Во кое германско општество ги поминавте детството и младоста?“

Кандидатот веднаш одговара:

„Кога одам наоколу во еден од нашите градови и го кревам погледот кон фасадите, јасно можам да заклучам од архитектурата каде се наоѓам. Зградите кои го будат чувството за дом се оние кои се состојат првенствено од отсуство. Слепа празнина. Овие згради се окупирани од време што не можеше да најде канал за комуникација. Одредени услови на осветлување понекогаш придонесуваат за илузијата дека со историјата на оваа зграда може да се влезе во дијалог. Но, тоа е глупост. Секако, глупост што ме тресе внатре, но сепак: глупост.”

„Зарем нема полесен начин тоа да се опише?”

„Па, можеби би можело да се каже дека оваа архитектура е временски затвор. Кафез за идејата за времето. Значи, од современата сегашност во нејзиното создавање или преовладувачката идеја за иднината во минатото.”

„Тоа го сметате за полесно?”

„Барем тоа го објаснува копнежот што ве обзема кога сте лице в лице на овие згради. Без разлика на тоа дали се работи за висококвалитетна архитектура.”

По кратка пауза во која никој не зборува, кандидатот нервозно продолжува:

„Само имам чувство дека има повеќе од тоа. Значи, она што сакам да го кажам не е ограничено на тоа дека времето е затворено во овие згради. Се грижам и за видот на времето. Во одредено време.”

Господинот, со нетрпелив тон:

„Ќе биде неповратно минато време, како и сите други времиња.“

„Да, но кое, во ретроспектива, е сведено на неговите политички настани. Дизајнот на просторот, мебелот и зградата, во нив секогаш гледам манифестација на моќ. Но, тоа ми стои на патот. Го гледам ветувањето како напредок и тоа ми стои на патот.”

„Дури и денес?“

„Денеска едноставно не сум сигурен дали она што како солза од тага истекува од овие згради, кога ги гледам навистина, е само минатото време затворено во нив како во кафез.“

„Инаку?“

„Мислам дека можам да видам што го има направено тоа време. Гледате дека имам потешкотии да се изразам задоволително овде.“

„Сакате да знаете што мислам?“

„Со задоволство.“

„Мислам дека ги негувате соништата на мртвите. Барем мене така ми звучи. Кога Ве слушам, ми се чини како да не Ви е доволно, да сакате нешто од светот - или како да не можете ни да кажете што е тоа што сакате од светот. И затоа го вртите погледот назад кон соништата на мртвите. На старата претстава за утре, овенатите желби на вашите предци. Но, морам да Ве предупредам, тоа е љубовна врска со неоствареното во кое влегувате или можеби веќе сте влегле. Мило ми е што Ви ги поставив овие прашања. Вие не сте соодветни за нашата компанија.“

„Сакате напреден мислител, тоа се чини разумно.“

„Доволна ни е една причина за да веруваме дека нашиот кандидат креативно го користи времето. Трите единици на време, како што ги знаеме, се променливи. Но, Вашето гледиште е, како што велите самиот, искривено. Вие сте верен и посветен. И оттаму, неинтересен за нашата компанија.“

„Разбирам.“

„Добро. Мислам дека можеме ова овде да го прекинеме.“

Водителот на вестите, во метро станица, на пат кон дома. На платформата, зад киоск во кој се продаваат колбаси, весници и цигари, има ред прозорци залепени со

рефлектирачка фолија. Водителот погледнува внатре, си ја проверува косата. Лицето му е уште напудрено, очите му блескаат силно.

Незабележано од водителот, друг човек застанува пред рефлектирачката фолија и гледа кон внатре. Со раката отстранува малку првут од јаката на палтото. Двајцата истовремено се свртуваат еден кон друг без претходно да го забележат другиот. На нивните лица сè уште го има посебниот начин на кој се гледате себеси во огледало. И за овој краток момент на одвркање од огледалото во светот познатиот изглед на сопственото лице се среќава со туѓото.

Турчинот кој гледа во иднината на другиот во платнената тенда на телевизиската филмска продукција е слеп на едното око, по индустриска несреќа во работилница за заварување. Видлива е мала лузна, таа почнува под десната веѓа и се протега до надворешниот агол на окото. Сепак, неговите натприродни способности не беа погодени од тоа, објаснува Турчинот. Тоа се рефлектира само во изразите на лицето и способноста за тродимензионално гледање. Поради повреда на нервот нанесена заради хируршка грешка при обидот да се спаси десното око, неговото лице повеќе не може да ги изведе сите движења што порано можеше. Понекогаш му е жал за неколку од неговите омилен гримаси, вели тој. На почетокот, неговите деца честопати ќе побараа од него да ја направи оваа или онаа гримаса што им се чини смешна или особено им се допаѓа. И често беше многу разочарувачки што мораше заедно да дознаат дека тој повеќе не може да го прави тоа и дека во одреден момент ќе забораваш како таа изгледа.

Исто и фактот дека ова оштетување беше сосема непотребно бидејќи со операцијата не можеше да му се спаси видот го повредува одвреме-навреме.

Превод од германски јазик: Наташа Гребенакова

Roman Ehrlich, *Ingenieure der Zeit*, in *Urwaldgäste Erzählungen*, 2014

Роман Ерлих, *Инженери на времето*, во *Приказни за гостите во прашумата*, 2014 год.

Разочарување

Признавам дека зборовите на овој чуден господин сосема ме збунија, и се плашам дека и јас сега нема да сум во состојба да ги повторам на таков начин за да допрат и други како мене таа вечер. Можеби нивниот ефект се основаше на чудната отвореност со која ми ги искажа еден сосема непознат човек...

Беше есенско утро кога првпат го забележав тој странец на плоштадот Свети Марко, пред околу два месеца. Само неколку луѓе се движеа по широкиот плоштад, но пред шарената чудесна градба, чии раскошни и бајковити контури и златни украси се издвојуваа со деликатна јасност наспроти нежното светло-сино небо, знамињата се вееја на лесниот морски ветер; токму пред главниот портал, околу една млада девојка која расфрлаше пченка се собра огромно јато гулаби, додека сè повеќе слетуваа од сите страни... Глетка со неспоредливо светла и свечена убавина.

Тогаш го запознав и, додека пишувам, го имам пред очи со исклучителна јасност. Беше со едвај средна висина, одеше брзо и наведнато додека со двете раце го држеше стапот зад грб. Носеше црна, крута шапка, летен капут во светла боја и панталони со темни риги. Поради некоја причина мислев дека е Англичанец. Може имаше триесет, можеби педесет години. Лицето, со малку дебел нос и заморени сиви очи, му беше мазно избричено, а околу устата постојано му се вртеше нејасна и малку глупава насмевка. Само одвреме-навреме, кревајќи ги притоа веѓите, погледнуваше истражувачки наоколу, потоа погледнуваше надолу, си кажуваше неколку зборови, ја вртеше главата и се насмевнуваше. Така одеше упорно горе-долу по плоштадот.

Оттогаш го набљудував секој ден, бидејќи изгледаше како да не е зафатен со ништо друго, отколку и кога е добро и кога е лошо времето, и претпладне и попладне, триесет или педесет пати, да чекори горе-долу по плоштадот, секогаш сам и секогаш со истото чудно однесување.

Вечерта што ми е на ум, еден воен бенд имаше концерт. Седнав на една од оние мали маси, кои кафе-барот „Флориан“ ги поставуваше на плоштадот, и на крајот од концертот публиката, која дотогаш се движеше во густе бранови, почна да се растргнува, непознатиот човек, кој како и секогаш отсутно се насмевна, седна на слободната маса покрај мене.

Времето поминуваше, наоколу стануваше сè потивко и потивко, и веќе сите маси надалеку и нашироко беа празни. Едвај да поминуваше некој тука; завладеа величествен мир на плоштадот, небото беше покриено со звезди, и над прекрасната театарска фасада на Свети Марко стоеше полумесечината.

Јас читав весник свртен со грб кон мојот сосед, и бев со намера да го оставам сам, но се најдов принуден малку да се свртам кон него; бидејќи иако дотогаш не слушнав ниеден звук на движење од негова страна, тој наеднаш почна да зборува.

– Дали сте прв пат во Венеција, господине? праша тој користејќи лош француски; и кога се помачив да му одговорам на англиски јазик, тој продолжи да зборува на најчист германски јазик со тивок и груб глас, кој често пробуваше да го подобри со поткашлување.

– Дали ова сето го гледате за прв пат? Дали ги исполни Вашите очекувања? – Дали дури ги надмина? – Ах! Не ни мислевте дека ќе биде волку убаво? – Тоа е вистината? – Не го кажувате ова само за да изгледате среќен и како човек кому треба да се завидува? – Ах! – Се наведна на столот и ме набљудуваше трепкајќи брзо и со еден сосема необјаснив израз на лицето.

Паузата, која настапи, траеше долго, и јас без да знам како да го продолжам овој чуден разговор, почнав да станувам, кога тој наеднаш се наведна кон мене.

– Знаете ли Вие, господине, што е тоа разочарување? праша тој тивко и остро, додека се потпираше со двете раце на стапот. – Не е во прашање ситен неуспех, некоја утка, туку големото, општо разочарување, разочарување, на кое те подготвува

целиот живот? Сигурно не го знаете. Од млад се носам со него, и ме стори осамен, несреќен и малку каприциозен, не одрекувам.

Како би можеле веќе да ме разберете, господине? Можеби ќе сфатите, ако ве замолам да ме сослушате две минути. Зошто што ако може да се изрече, брзо е кажано...

Дозволете ми да споменам дека пораснав во многу мал град, во свештеничка куќа, во чии претерано чисти соби владееше старомоден, патетичен, научнички оптимизам, и во кој вдишуваше една чудна атмосфера на говорничка реторика – за овие големи зборови за добро и лошо, убаво и грдо, кои горко ги мразам, бидејќи можеби тие, само тие ја носат кривицата за моето страдање.

Животот се состоеше за мене само од големи зборови, бидејќи не знаев ништо за тоа освен страшните и несусштински претскажувања, кои овие зборови ги предизвикуваа во мене. Јас од луѓето го очекував божественото добро и страотното ѓаволско; од животот очекував восхитувачка убавина и ужас, и имав копнеж за сè ова, длабок, страшен копнеж по далечна стварност, за искуство, без разлика од каков вид, за опојно прекрасна среќа и неискажливо, ужасно страдање.

Се сеќавам, господине, со тажна јасност на првото разочарување во мојот живот и ве замолувам да забележите дека тоа во никој случај не беше изјаловувањето на една убава надеж, туку во појавата на несреќа. Јас бев речиси дете ноќта кога избувна пожар во куќата на татко ми. Огнот тајно и подмолно се прошири, до вратата од мојата соба гореше целиот под, а и скалите не беа далеку од пламен. Јас бев првиот што забележа и знам дека пролетав низ куќата, викајќи одново и одново: „Пожар! Пожар!“ Се сеќавам на овој збор со голема точност, а знам и какво чувство беше тоа, иако можеби едвај бев свесен за тоа во тоа време. Ова е, почувствував, пожар; сега го доживувам! Зарем не е полошо од ова? Дали е тоа сè?...

Господ знае, тоа не беше мала работа. Целата куќа изгоре, сите ние со мака се спасивме од најголема опасност, и јас дури претрпев значителни повреди. Исто така, би било неточно да се каже дека мојата фантазија ги предвидуваше настаните

и пострашно го наслика пожарот во куќата на моите родители. Но некое нејасно претчувство, неоформена визија за нешто многу поужасно живееше во мене, и во споредба реалноста изгледаше досадна. Пожарот беше моето прво големо искуство: ужасна надеж беше уништена.

Не плашете се дека ќе продолжам детално да Ви ги раскажувам моите разочарувања. Со задоволство Ви кажувам дека со безнадежен ентузијазам ги негував големите очекувања на мојот живот преку илјада книги: преку делата на поетите. Ах, научив да ги мразам овие поети, кои нивните големи зборови ги пишуваат на сите видови и би сакал да ги насликаат на небесната покривка со кедар натопен во Везув–додека секој голем збор не можам да не го почувствувам како лага или потсмев!

Екстатичните поети ми пееја дека јазикот е сиромашен, ах, сиромашен е – ох не, господине! Јазикот, си мислев, е богат, неверојатно богат во споредба со сиромаштијата и ограничувањата на животот. Болката си има свои граници: физичкото во немоќ, менталното во тапост, – со среќата не е ништо поразлично! Но човечката потреба за зборување измисли звуци кои лажат надвор од овие граници.

До мене ли е? Дали само мене ми тече влијанието на одредени зборови по 'рбетниот мозок на таков начин што ми будат претчувство за доживувањата кои не постојат?

Зачекорив во славниот живот полн со овој копнеж за искуство што ќе одговара на моите големи претскажувања. Господ да ми помогне, не сфатив! Талкав да ги посетам најпрославените краеве на земјата, да застамам пред уметничките дела околу кои човештвото танцува со најголеми зборови; Застанав пред нив и си реков: прекрасно е. А сепак, нели е побаво? Дали е тоа сè?

Немам смисла за стварност; можеби тоа кажува сè. Некаде во светот еднаш стоев на планините, покрај една длабока, тесна клисура. Сидовите на карпите беа голи и вертикални, и подолу шумеше водата покрај камењата. Погледнав надолу и

си помислив: што ако паднам? Но, имав доволно искуство да си одговорам: ако се случи, ќе си речев: Сега паѓаш, сега тоа е факт! Што е тоа всушност? -

Сакате да верувате дека имам доволно искуство за да можам да зборувам на темава? Пред години сакав една девојка, нежно и мило суштество, кое ќе сакав да го водам за рака и да биде под моја заштита; но таа не ме сакаше, тоа не беше ни чудо, а на некој друг му беше дозволено да ја заштити. Има ли искуство што би било поболно? Има ли нешто поизмачувачко од оваа жестока неволја сурово измешана со страста? Многу ноќи лежев со отворени очи, а мислата беше секогаш потажна, поизмачувачка од што било друго: Ова е големата болка! Сега ја доживувам! – Што е тоа всушност? –

Има ли потреба да Ви зборувам за мојата среќа? Затоа што сум доживеал и среќа, и среќата исто така ме разочарала... Не е потребно; зашто сето тоа се несмасни примери што нема да го разјаснат животот во неговиот просечен, неинтересен и досаден тек е тој што ме разочара, разочара, разочара.

„Та што е,“ пишува еднаш младиот Вертер, „човек, тој прославуван полубог? Зарем силите не му откажуваат токму таму, каде што му се тие најпотребни? А кога ќе возлетне в радости или пак в страдања тоне, зарем во обата случаи не го задржува нешто, да го доведе до темната и студена свест токму тогаш, кога тој копнеел да го снема во полноста на бескрајното?“

Често мислам на денот, кога за прв пат го видов морето. Морето е огромно, морето е широко, мојот поглед одлута од плажата и се надевав дека ќе бидам слободен: но таму во позадината беше хоризонтот. Зошто ми е хоризонт? Очекував бесконечност од животот.

Можеби мојот хоризонт е потесен од оној на другите луѓе? Реков дека немам смисла за стварност – можеби имам премногу смисла за тоа? Нема ли да можам наскоро? Дали завршив прерано? Дали ги знам среќата и болката во нивните најниски степени, само во разредена состојба?

Не верувам, и не им верувам на луѓето, верувам во многу малку, кои пред животот се согласуваат со големите зборови на поетите – тоа е кукавичлук и лага! Впрочем, забележавте ли, господине, дека има луѓе кои се толку суетни и алчни за почитта и тајната завист на другите, што се преправаат дека ги доживеале само големите зборови на среќата, а не оние на страдањето?

Темно е, и веќе едвај ме слушате; затоа сакам денеска да си признаам дека и јас се обидов да лажам со овие луѓе за да се преставам како среќен пред себеси и пред другите. Но, поминаа многу години откако таа суета пропадна, а јас станав осамен, несреќен и помалку чуден, не одрекувам.

Мојата омилена работа е ноќе да го гледам свезденото небо, бидејќи не е тоа најдобриот начин да се видат земјата и животот? И можеби е простливо тоа што притоа барем гледам да си ги сочувам претчувствата? Да сонувам за ослободен живот, во кој реалноста излегува од моите големи претчувства без мачниот остаток на разочарување? На животот во кој повеќе нема хоризонт?...

Сонувам за тоа, и очекувам смрт. О, јас веќе ја знам тоа толку добро, смрт, ова последно разочарување! Ова е смрт, ќе си речам во последен момент; сега ја доживувам! – Што е тоа всушност? –

Туку, на плоштадот стана студено, господине; можам да го почувствувам тоа, хехе! Збогум...

Превод од германски јазик: Анастасија Серафимоска

Thomas Mann, „*Enttäuschung*“, in „*Der kleine Herr Friedemann*“, 1896

Томас Ман, „*Разочарување*“, во „*Малиот господин Фридеман*“, 1896

Смртта

10 септември

Сега пристигна есента, а летото нема да се врати; никогаш повеќе нема да го видам...

Морето е сиво и мирно, а паѓа ситен, тажен дожд. Кога го видов тоа утрово, се збогував со летото и ја поздравив есента, мојата четириесетта есен, која се приближи навистина незапирливо. И немилосрдно ќе го донесе тој ден, чиј датум понекогаш си го кажувам тивко, со чувство на посветеност и тивок ужас...

12 септември

Отидов на мала прошетка со малата Асунсион. Таа е добра придружничка, која молчи и понекогаш со крупно отворени очи гледа со љубов во мене.

Пешачевме долж брегот до Кронсхафен, но набрзо се вративме назад пред да сретнеме повеќе од еден или двајца луѓе.

Додека се враќавме назад, се радував на погледот на мојата куќа. Колку добро сум ја избрал! Едноставна и сива, на рид со овената и влажна трева и каллива патека, со поглед над сивото море. Одзади минува коловозот, а зад него има полиња. Но, не обрнувам внимание на тоа. Внимавам само на морето.

15 септември

Оваа осамена куќа на ридот покрај морето под сивото небо е како темна, мистериозна бајка; и таква сакам да остане во мојата последна есен. Но, попладнево, додека седев на прозорецот од мојата работна соба, имаше кочија што носеше залихи, стариот Франц помагаше да се отпакува, а имаше врева и разни гласови. Не

можам да кажам како тоа ми пречеше. Треперев од неодобрување: наредив такви работи да се прават само рано наутро кога спијам. Стариот Франц само рече. – Како ќе кажете, грофе. Но, тој ме погледна плашливо и сомнително со неговите воспалени очи.

Како би можел да ме разбере? Тој не знае. Не сакам секојдневноста и досадата да ги обележат моите последни денови. Се плашам дека би можело да има нешто граѓанско и обично во смртта. Би требало да е необично и чудно околу мене на тој голем, сериозен, мистериозен ден – дванаесетти октомври.

18 септември

Не излегов последните неколку дена, туку поголемиот дел од моето време го поминав на фотелјата. Не можев ни многу да читам, бидејќи сите нерви ме мачеа. Само лежев мирно и гледав во неуморниот, бавен дожд.

Асунсион често доаѓаше. Еднаш ми донесе цвеќиња, неколку суви и влажни растенија што ги нашла на плажата; кога го бакнав детето како благодарност, тоа плачеше затоа што бев „болен“. Колку неискажливо болно ме допре нејзината нежна и меланхолична љубов!

21 септември

Долго седев покрај прозорецот во мојата работна соба, а Асунсион седеше на моите колена. Гледавме кон сивото, широко море, а зад нас владееше длабока тишина во големата просторија со високата, бела врата и тврдиот мебел. И додека полека ја галев меката, црна коса на детето која паѓаше и до нејзините нежни раменици, се навратив на мојот заплетен, шарен живот; размислував за мојата

младост, која беше тивка и заштитена, за моите талкања низ целиот свет и на краткото, светло време на мојата среќа.

Се сеќаваш ли на грациозното и пламено нежно суштество под кадиџеното небо на Лисабон? Поминаа дванаесет години откако таа ти го даде детето и умре со нејзината витка рака околу твојот врат.

Таа ги има темните очи на нејзината мајка, малата Асунсион; само се поуморни и попромислени. Но, пред сè, таа ја има нејзината уста, оваа бескрајно мека, а сепак малку грубо исечена уста, која е најубава кога молчи и само нежно се насмевнува.

Моја мала Асунсион! Кога би знаела дека ќе морам да те оставам. Плачеше ли затоа што бев „болен“? Ах, каква врска има тоа! Каква врска има тоа со дванаесетти октомври!...

23 септември

Ретки се деновите кога можам да се сетам наназад и да се изгубам во сеќавањата. Колку години има откако можам да размислувам само за во иднината, само за да го дочекам овој голем и ужасен ден. До дванаесетти октомври од мојата четириесетта година!

Како ќе биде, како само ќе биде! Не се плашам, но ми се чини дека болно полека доаѓа, овој дванаесетти октомври.

27 септември

Стариот доктор Гудехус дојде од Кронсхафен со колата по коловозот и појадуваше по втор пат со Асунсион и со мене.

– Неопходно е, рече тој, јадејќи половина пилешко, – да се движите, грофе, многу да се движите на свеж воздух. Не да читате! Не да мислите и да тонете во длабоки мисли! Мислам дека сте филозоф, ха ха!

Слегнав со рамениците и срдечно му се заблагодарив за неговите напори. Тој ми даде мали совети за Асунсион и ја погледна со неговата иссилена и незгодна насмевка. Исто така мораше да ми ја зголеми дозата на бром, можеби за да можам малку повеќе да спијам.

30 септември

Последниот септември! Сега не е долго. Три часот попладне е и јас пресметав уште колку минути остануваат до почетокот на дванаесетти октомври. Тоа се 8460.

Синоќа не можев да заспијам затоа што дуваше ветер и морето и дождот жубореа. Лежев и оставив времето да помине. Длабоко размислување? О не! Доктор Гудехус ме смета за филозоф, но мојата глава е многу слаба и сè што можам да мислам е: Смрт, смрт!

2 октомври

Длабоко сум трогнат, а чувството на триумф и измешано во моите движења. Понекогаш, кога размислував за смртта, и кога ме гледаа со сомневање и загриженост, забележав дека ме сметале за луд и се испитував со сомнеж. – О не! – Не сум луд.

Денеска ја прочитав приказната за Царот Фридрих, кому му беше проречено дека ќе умре „суб флоре“¹. Па, тој ги избегна градовите Фиренца и Фиорентино, но еднаш сепак дојде во Фиорентино: и умре. – Зошто умре?

Пророштвото само по себе е ирелевантно; зависи од тоа дали ќе има моќ да завладее над тебе. Но, ако го направи тоа, тогаш тоа е веќе докажано и ќе се оствари. – Како? И зарем не е повеќе вредно пророштвото што се крева и зајакнува во мене од она што би дошло однадвор? И дали непоколебливото знаење за времето кога ќе се умре е посомнително од она за местото?

¹ sub flore (Lat.) – под цвеќето (заб. прев.)

Ох, тоа е постојана врска помеѓу човекот и смртта! Можете да ја впивате нејзината сфера со вашата волја и вашето убедување, можете да ја привлечете да дојде кај вас во часот во кој верувате.

3 октомври

Честопати, кога мислите ми се шират пред мене како сиви води кои ми се чинат бесконечни затоа што се магливи, гледам нешто како поврзаност помеѓу нештата и верувам дека можам да ја препознаам ништозноста на концептите.

Што е самоубиство? Доброволна смрт? Но, никој не умира неволно. Откажувањето од животот и предавањето на смртта се случуваат секако од слабост, а таа слабост е секогаш резултат на некоја болест на телото или душата, или на двете. Не се умира, пред да се согласиме со тоа.

Согласен ли сум? Мора да бидам, бидејќи мислам дека би можел да полудам ако не умрам на дванаесетти октомври.

5 октомври

Продолжувам непрекинато да размислувам за тоа и тоа целосно ме преокупира. – Размислувам кога и од каде ми дојде знаењето, не можам да кажам! Знаев кога имав деветнаесет или дваесет години дека би морал да умрам на четириесет и еден ден кога упорно се прашував кој ден ќе биде, го знаев и денот!

И сега тој дојде толку блиску, како да го чувствувам студениот здив на смртта.

7 октомври

Ветерот се засили, морето фучи и дождот капеше на покривот. Не спиев таа ноќ, туку се симнав на плажата во кабаницата и седнав таму на еден камен.

Зад мене во темнината и дождот беше ридот со сивата куќа во која спиеше малата Асунсион, мојата мала Асунсион! А пред мене морето ја тркалеше својата заматена пена до моите стапала.

Зјапав цела ноќ и сфатив дека таква мора да е и смртта, или после смртта: таму и надвор, бесконечна, досадна и громогласна темнина. Дали некоја мисла, некоја претстава за мене ќе живее таму и ќе продолжи да се ткае, слушајќи го вечно неразбирливиот татнеж?

8 октомври

Ќе ѝ се заблагодарам на смртта кога ќе дојде, зашто времето ќе дојде толку набрзо што не ќе морам повеќе да чекам.

Уште три кратки есенски дена и тоа ќе се случи. Колку сум возбуден за последниот момент, крајниот! Зарем тоа не треба да биде момент на воодушевување и неискажлива сладост? Момент на врвна страст?

Уште три кратки есенски дена и смртта ќе ми зачекори во соба – како ќе се однесува! Ќе ме третира ли како црв? Ќе ме фати ли за грло и ќе ме задави? Или со раката ќе ми посегне во мозокот? – Но јас мислам дека е голема и убава, и од диво величество!

9 октомври

Ќе реков на Асунсион додека седеше на моите колена: „Како би било ако наскоро на некој начин те оставам? Дали би била многу тажна?“. Тогаш таа го спушти нејзиното главче на моите гради и започна горко да плаче. – Грлото ми се стега од болка. Инаку, имам треска. Главата ми е жешка и се тресам од студ.

10 ОКТОМВРИ

Беше кај мене, ноќва беше кај мене! Ниту ја видов ниту слушнав, а сепак разговарав со неа. Смешно е, но таа се однесуваше како стоматолог! „Најдобро веднаш да го завршиме ова“, рече таа. Но, јас не сакав и возвратив. Ја испратив со неколку збора. „Најдобро е веднаш да го завршиме ова!“ Како звучеше тоа! Ме стресе до срж. Толку трезвено, толку досадно, толку граѓански! Никогаш досега не сум имал постудено и попрезриво чувство на разочарување.

11 ОКТОМВРИ (11 ЧАСОТ НАВЕЧЕР)

Дали разбирам? О, верувајте ми, разбирам!

Пред час и половина, додека седев во мојата соба, стариот Франц влезе кај мене, се тресеше и липаше: „Госпоѓицата!“ извика тој, „детето! „Дојдете брзо“, и јас дојдов брзо.

Не плачев, само студени морници ме потресоа. Таа лежеше во своето креветче, а косата и го покриваше нејзиното болно лице. Клекнав покрај неа и не направив ништо и ништо не мислев. – Дојде доктор Гудехус.

„Ова е срцев удар“, рече тој и кимна со главата како некој што не е изненаден. Овој фушер, овој будала кој се однесуваше како да знаел! Но јас – дали разбрав? О, кога бев сам со неа – надвор рикаа дождот и морето, а ветрот завиваше во ќункот од шпоретот – треснав по масата, ми стана толку јасно за миг! Дваесет години ја повикував смртта кон денот што ќе започне за еден час, и во мене, длабоко во мене, имаше нешто што потајно знаеше дека не можам да го оставам ова дете. Не ќе можев да умрам по полноќ, а морав! Пак ќе ја испратев ако дојдеше. Но, прво отиде кај детето затоа што мораше да се покори на моето знаење и верување – Дали јас

самиот ја привлеков смртта во твојот кревет, дали јас те убив, моја мала Асунсион?
Ах, ова се груби, мизерни зборови за такви деликатни и мистериозни работи!

Збогум, збогум! Можеби повторно некаде ќе најдам некоја мисла, некое чувство за тебе. Затоа што, види: стрелките се движат и ламбата што го осветлува твоето слатко лице наскоро ќе изгасне. Ја држам твојата мала ладна рака и чекам. Ќе дојде и кај мене за момент, а јас само ќе кимнам со главата и ќе ги затворам очите кога ќе ја чујам како вели: „Најдобро е веднаш да го завршиме ова”...

Превод од германски јазик: Ели Трендафилова

Thomas Mann, *Der Tod*, in „*Der kleine Herr Friedemann*“, 1897

Томас Ман, *Смртта*, во „*Малиот господин Фридеман*“, 1897

Во контекст на грижата за јазичната култура, правопис и правоговор, студентите имаат можност меѓусебно да ги анализираат и толкуваат резултатите од тестот по правопис на македонскиот јазик, што традиционално во рамките на предметот Македонски јазик се спроведува за студентите на Американскиот универзитет на Европа – ФОН. Тие ги издвоија најчестите грешки, како и потсетувањата за точните одговори.

Најчести правописни грешки во македонскиот јазик

Од спроведените тестирања на тема Правопис, студентите најчесто ги прават следните правописни грешки:

1. Имињата на институциите, улиците, кејовите, плоштадите, објектите, организациите, фестивалите, имињата на книгите, уметничките творби, весниците, списанијата, написите, законите, прописите, документите, како и називите на востанијата, војните, битките ги пишуваат сите зборови во состав на називот со голема буква. Голема е само буквата на првиот збор (освен ако не е лично име).

На пример: Факултет за странски јазици, Драмски театар, Партизански одреди, Арапска куќа, Младинска организација, Струшки вечери на поезијата, Крпен живот, Бисера, Време, Закон за работни односи, Разловечко востание, Втора светска војна, Версајски мир.

2. Придавки изведени од лични имиња и географски поими.

На пример: горкиевски (стил), езоповски (начин), скопски, македонски, албански, вардарски, охридски, шарпланински.

*Често ваквите придавки студентите погрешно ги пишуваат со голема буква.

3. Имињата на месеците, деновите во неделата, годишните времиња, училишните предмети се пишуваат со мала буква.

На пример: април, јануари, среда, сабота, лето, зима, англиски јазик, историја, хемија.

*Студентите погрешно ги пишуваат со голема буква.

4. Погрешно пишување на негацијата **не**.

*Негацијата **не** се пишува слеано со придавки, прилози и именки.

На пр.: непријатен, несвесен, неумен, неподготвен, недалеку, нечовек, непријател, невестина;

*Со глаголите негацијата НЕ не се пишува заедно. (Многу често студентите погрешно ги пишуваат.)

Треба: не може, не сака, не знае;

не пишува, не размислува;

*Исто така, не се пишува заедно негацијата не со глаголскиот прилог:

не сакајќи, не можејќи, не знаејќи.

5. Разделно пишување на зборовите. (Многу често студентите погрешно (слеано) ги пишуваат.)

* Негација не со глагол или глаголски прилог се пишува разделено.

На пр.: не учам, не знам, не сакам, не можејќи, не сакајќи.

*Кратките заменски форми зад именките со роднинско значење.

На пр.: мајка ми, татко ти, брат му, баба ви.

*Поздравите што се составени од два или повеќе збора.

На пр.: добар ден, добра ноќ, добре дојде, до видување, до гледање, со здравје

*Разделено се пишуваат и: сè уште, на пример, од сè срце.

6. При пишување на удвоените самогласки или самогласките во непосреден допир најчесто се грешат кај заменските придавки со посвојно значење, кај лично-предметните и показните заменки, односно при образувањето на нивната множина.

Се пишува:

едн. мој – мн. мои (моите);

едн. твој – мн. твои (твоите);

едн. свој – мн. свои (своите);

едн. кој – мн. кои; едн. некој – мн. некои; едн. никој – мн. никои; едн. секој – мн. секои.

а) Кога во зборот ќе се најдат две еднакви самогласки една до друга, во повеќето говори тие се изговараат како една долга, слеана самогласка. Во литературниот јазик тие се пишуваат како две одделни самогласки:

раат, саан, саат, снаа;

3 л. мн. во сегашно време, само глаголите од -а група имаат две а: викаат, играат, имаат. (Многу често, особено од говорителите на источното наречје се слушаат форми како: носаат, плашаат, отвораат, држаат, мислаат, паднаат, односно неправилна употреба на две а кај сите глаголи, и од -и и од -е група.)

3 л. мн. во минато определено време: викаа, имаа, копаа;

вее, грее, живее, лее, пее, се смее;

змии (од змија), судии, шамии;

зоологија, кооперација, координација;

вакуум и др.

б) Во македонските говори кога самогласката И ќе се најде зад другите самогласки (а, о, е, у) обично се изговара како неслоговен глас или преминува во Ј. Во литературниот јазик, на таа позиција се изговара и се пишува И:

брои, броиш, кроиш, стоиш (не: бројш и сл.);

мои, твои, свои, моите, своите (мн. од мој, твој, свој);

осои, повои, присои (мн. од осој, повој, присој).

в) Во некои говори во оваа позиција, односно зад друга самогласка, како Ј се изговара и самогласката Е. Во литературниот јазик се изговара и се пишува Е:

знаеш, знае, ткаеш, траеш, пиеш, спиеш, шиеш, чуеш (не: знајш и сл.).

7. Правописни грешки што редовно ги прават студентите

- Една од фразите што најчесто се грешат е „**сè уште**“. Сепак, сè уште има такви кои пишуваат „**сеуште**“ слеано.

- Многумина пак, не знаат дека „**незнае**“ се пишува разделно. Добар дел од нив „**неможат**“ да запамтат и дека правилно се пишува „**не може**“.

- „**Кои**“ и „**кој**“ многу пати погрешно се користат. Правилно е „**кои**“ да се користи за **множина**, а „**кој**“ за **еднина**.

- Колку ли е тешко да се **сфати** дека „**свати**“ е погрешно?

- „**Така да**“ е сврзник кој доаѓа од српскиот и хрватскиот јазик, така што ако сакате да пишувате македонски, правилниот сврзник што треба да го искористите е „**така што**“.

- Многу често се прават **детски** грешки со тоа што се пишува „**децки**“ или „**прецедател**“ наместо **претседател**.

- Оние кои сакаат уште повеќе да го усовршат правописот можат да го купат во најблиската книжарница. **Евтин** е, а и учи дека е погрешно да се пишува „**ефтин**“.

Препорачани линкови:

- Правопис на македонскиот јазик

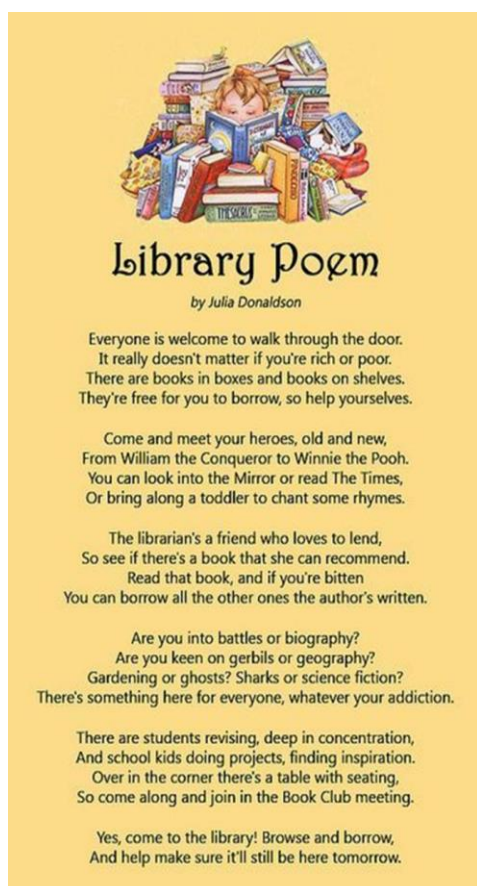
<https://pravopis.mk/>

- Целокупни дела на Блаже Конески

<http://koneski.manu.edu.mk/>

Во рамките на предметот **Рано учење на немајчин јазик** студентите подготвија мал прирачник чија содржина опфаќа значајни теми од областа на говорно – јазичниот развој на рана возраст. Покрај развојните норми како ориентациска рамка, опфатени се и насоки за игри соодветни на возрасната група, што имаат за цел да го поттикнат јазичниот развој кај децата на тој начин создавајќи поттикнувачко тло за подоцнежните степени на развој на писменото и усно изразување и разбирање на текст. Насловите опфаќаат и сегменти индиректно поврзани, но не и занемарливи по својата важност за следење на говорно-јазичниот развој во неговата целovitost. Имено, опфатено е значењето на музиката со нејзиното поттикнувачко дејство, на игрите за фина моторика и орална моторика, на игрите во кои зборовите имаат улога на играчки, но вклучен е и дел за значењето на биолошката анализа (наведени се неколку методи) во случај на воочени отстапувања од очекуваните достигнуања според нормите за говорно-јазичен развој.

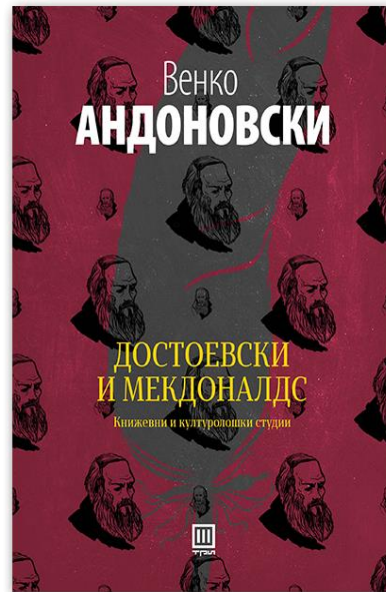
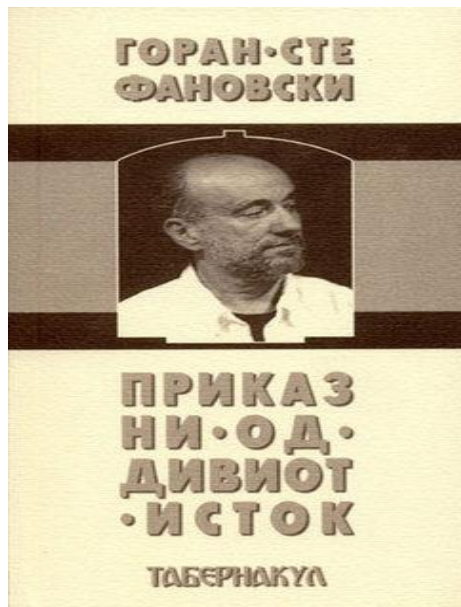
Од познатата британска писателка за деца Џулија Доналдсон тие издвоија поезија во која се слави значењето на библиотеката како институција и значењето на книгата за развојот на детската фантазија и воопшто естетичност.

I opened a book
and in I strode.
Now nobody can find me.
I've left my chair, my house, my road,
My town and my world behind me.
I'm wearing the cloak,
I've slipped on the ring,
I've swallowed the magic potion.
I've fought with a dragon, dined with a king,
And dived in a bottomless ocean.
I opened a book
and made some friends,
I shared their tears and laughter,
And followed their road
with its bumps and bends
To the happily ever after.
I finished my book & out
The cloak can no longer hide me.
My chair and my house
are just the same,
But I have a book inside me.

JULIA
DONALDSON

Во рамките на предметот **Интеркултуролошка комуникација** студентите од втора година обработуваа дела од македонски автори (неодминливи имиња во градењето на читачката култура на младите во Македонија) што нудат увид во различни и културолошки условени вредносни системи. По деталната обработка на делата тие изготвија кус осврт за секој наслов како резиме и препорака за читање.

Приказни од Дивиот Исток – Горан Стефановски

Осврт:

Книгата „Приказни од Дивиот Исток“ е збирка есеи и интервјуа од настани меѓу 20-ти и 21-ви век. Текстовите ја опишуваат македонската модерна драма и современата литература.

Авторот го критикува современието. Критиките му се вешти, тој ги олицетворува болестите на современието во Македонија и воопшто насекаде.

Главниот фокус во оваа книга се однесува на настаните кои го претставуваат преминот од 20-ти век кон 21-ви век и како тие настани влијаат врз народот и

воопшто какви се целите на модерната култура. Најистакнат е односот помеѓу Западот и Истокот и нивното меѓусебно влијание.

21-от век се обележува со општествена транзиција и тој процес е прикажан како проблем во духовната состојба. Источноевропските земји имаат проблем да го анализираат својот идентитет затоа што преминуваат од социјалистички кон капиталистички начин на владеење со цел да се вклопат.

Потребата на тие земји да се „модернизираат“, Стефановски ја сфаќа како идентитетска криза кои може да остават длабоки последици заради тоа што тие земји треба одново да го градат својот идентитет. Дали тие земји својот идентитет ќе го измислат од корен на ново или пак ќе додадат измислени детали со цел да ја подобрат нивната историја е прашањето кое го истакнува Стефановски.

Според Кица Колбе, Стефановски врши споредба помеѓу Македонија и Византија. Него го восхитува Византија и преку неа се сеќава на поврзаноста на Македонија со Западниот свет преку патот Виа Игнатиа.

Преку Пајо Паторот пак, со фразата „Пајо Паторот влегува во Византија“, претставувајќи го како претставник на западната култура, сака да ни каже дека источните земји се очајно спремни да направат сè што Европа им бара, дури и да ги рушат своите традиционални вредности.

Уметниците од источните земји и покрај своите таленти и желби за пробивање во светската уметност се осудени на понижување само заради тоа што не се дел од Западна Европа каде што нивните дела се претставени како недоволно вредни.

Стефановски раскажува и за своето време и времето на неговите претходници со желба да се зачува идентитетот таков каков што е и да се ценат сите негови претставници.

Ова дело на Стефановски за прв пат бил претставен при неговиот говор на Меѓународниот летен театарски фестивал во Хамбург во 2004- та година.

Цитати:

„Идентитетот е приказна за тоа кои сме, зошто сме и што сакаме. Погрешната приказна може скапо да нè чини, да нè одведе во заблуда, во ќорсокак, во смрт... Приказната е мапа. Ако мапата не одговара на теренот, ние сме изгубени, како во џунгла.“

„Зошто Истокот повеќе не е секси?“

„Може ли ова да значи дека Истокот беше секси кога не беше секси? Кога стенкаше под огламникот на сталинизмот? И дека сега повеќе не е секси кога се обидува да стане секси во западната смисла на тој збор? Беше ли секси кога се преправаше дека е невин и наивен, а престана да биде секси сега, кога претендира да биде софистициран и искусен? Беше ли секси кога беше старомоден и фолклорен, а престана да биде секси сега, кога сака да го достигне Западот и да ги фати трендовите со последните ‘изми’.“

„А Западот се просева. Сето ова и порано сме го виделе. Низ истото тоа и самите сме поминале пред стотици години. Се работи за првобитната акумулација на капиталот од времето на Оливер Твист. Здодевно. Ќе ви требаат стотина години да го достигнете нивото на нашата социјалдемократија. До тогаш, сосема е можно ние да заминеме на Месечината. Така, уметниците од Источна Европа се чини дека не се само осудени на понижувачка сиромаштија дома, туку се и безнадежно демодне на Запад, каде што се надеваат на спас.“

„Источните изведбени уметници пред себе имаат една старомодна и осамена домашна задача – да си ги најдат своите гласови, да се сетат на своите имиња, повторно да се стекнат со самодоверба, да го повратат својот простор и да го препознаат сопствениот континуитет. Треба да ги заработат своите приказни и да се изборат за нив.“

Наташа Гребенакова и Анастасија Серафимовска

Достоевски и Мекдоналдс - Венко Андоновски

Осврт:

Книгата „Достоевски и Мекдоналдс“ е книга со научни есеи во којашто се расправа за квалитетната литература за т.н. бестселер книги, односно за разликите помеѓу квалитетот и кичот. На почетокот во книгата се расправа за бестселерите на „А ла Гијом Мисо“ (книги на Гијом Мисо), кој е француски писател, и го објаснува проблемот на тој тип литература. Не само Гијом Мисо, туку кој било друг романсиер во чии романи е претставена некаква животна филозофија – Сартр и неговиот егзистенцијализам. Денешните бестселери прикажуваат една иста „филозофија“, а тоа е задоволување на страстите во свет без Бога. Свет на човекот во кој Бог не постои и нема потреба од него. Таквите литературни дела ги опишува со терминот „Мекдоналдс книжевност“.

Книгата е напишана во препознатливиот стил на Андоновски, кој преку ироничен став во пет поглавја објаснува за разликите помеѓу најпродаваните, но сепак неквалитетни книги и литературата како онаа на Достоевски. Петте поглавја се: „Што е тоа бестселер“, „Тестирање на методот“, „Македонскиот роман“ „Македонската поезија“ и „Рускиот роман денес“.

Во денешницата најпродаваната книга се смета за најдобра книга, што според него е сосема погрешно. Книжевноста е трговија како никогаш досега наместо да биде уметност.

Постмодерните романескни автори се појавуваат во 80-те години на 20 век заедно со модернизмот и со еден вид критички реализам и заедно со плејадата на романескните автори посветени на разнебитувањето на македонскиот народ како што се Петар Ширилов, Таско Ширилов, Ташко Георгиевски, Паскал Гијевски.

Македонскиот постмодерен роман е посебно интересен феномен. Тој е еден вид авторска стилска параплетија, која секој автор ја изведува на свој начин бидејќи има многу празни места за импровизација.

Постмодерниот роман во македонската книжевност има исклучително голема еволутивна брзина. Пример за тоа е Славко Јаневски и неговиот книжевен епос, кој што започнува како „суров“ реалист, се модифицира во патолошко-реалистички полнокрвен реалист, потоа влегува во зрела модернистичка фаза и завршува како модернист. Постмодерниот роман во македонската литература е полигенерациски феномен.

Македонскиот роман има исклучително голема еволутивна брзина. Славко Јаневски започнува како идеолошки индоктриниран реалист, но се менува во психолошко-реалистички полнокрвен реалист, како што се романите „Две Мари“ и „И бол и бес“ влегува во зрела модернистичка фаза во која се вбројува циклусот „Кукулино“, и завршува како постмодернист.

Во постмодерните романи и во целиот тој збир се извојуваат три елементи:

1. Интертекстуалност
2. Мета-инстанции
3. Сличен однос кон вистината

Митко Манџуков и неговиот роман „Времето на ирвасите“ е еден од најрепрезентативните постмодерни романи. Романите на Манџуков се преплавени со есеи и херменеврички толкувања. Македонските постмодернисти се во тесна врска со реализмот.

Одреден дел од теоретичарите на книжевноста ја дефинираат како продолжение на модернизмот, додека други го толкуваат и како негација на модернизмот, но Венко Андоновски говори дека ретко кој се осмелува да говори за реализмот на постмодернизмот.

Романот на Манџуков „Времето на ирвасите“, како и другите романи на Манџуков не е постмодерен роман, туку е роман за постмодерното. Со овој роман му инјектира на времето знаење.

Есејот насловен „Балканскиот Хермоген и Кратил“ го третира – анализира романот „Балканвавилонци“ од Луан Старова. Во овој роман се решава за нарративна постапка со која со минимум дејства да состави романескен мозаик. Романот е дијалог меѓу двајца интелектуалци. Таткото го сонува источниот сон, и Климен Камилоски го сонува западниот сон. Авторот се решава за старата имаголошка претстава за тоа како Исток го перцепира Запад и обратно. Најголемиот дел од овој роман е дијалог. „Балканвавилонци“ претставува археологија на балканската историја и конкретно балканската лингвистика. Во него главните ликови разговараат за прашања поврзани со етнолингвистиката. Со нивните дијалози, преку кој се осознаваат замислениот, имагинарниот балкански исток и имагинарниот балкански запад – имагинарното христијанство со имагинарниот ислам. Јасно е дека во романот темата е војната на јазиците, односно лингвистички империјализам, тема која што е актуелна и денес.

Во есејот „Војната, Книжевност и Лешот“ Венко Андоновски ја толкува „Поетиката на војната“ по примерот на романот „Нишан“ на Блаже Миневски. Посебен осврт и акцент се става на постмодерни мисли поврзани со вистината и фалсификацијата, како што ја нарекува Андоновски. Миневски не верува на историјата и скепсата во вистината е тема која што го води низ неговото творештво.

Во освртот кон „Мрежата на Мамли“ насловен како „Травестија за политичките травестии“ Венко Андоновски заклучува дека Миневски на македонската јавност ѝ подарува бесценет нарратив.

„Мрежата на Мамли“ говори за моралното дно, на сите оние кои уште во антиката се повикани да го земат кормилото на државата. Миневски оваа тематика ја предава користејќи ја пародијата, бурлеската.

Овој роман претставува сурова критика на политичките елити.

Марко Павловски со неговата „Венецијанска бајка“ го прикажува ова, во форма на сказна, но овој роман е и фантастика и историја. Овој роман е роман на тврдење и негирање на тврдењето.

Македонската поезија на постмодернизмот започнува со Славе Ѓорѓо Димоски кој своето творештво се насочува кон сцената на светот.

Особено карактеристично и препознатливо е творештвото на Игор Исаковски, чиешто творештво изобилува со голем емотивен набој. Во неговото творештво како да експлодира јазикот, токму затоа оваа поезија е првокласна, заклучува Андоновски.

Во творештвото на Ивица Челиковиќ кој живее и твори во Шведска, светот и животот е исполнет со сомнежи, бол и немир. Особен акцент става на оттргнувањето од родното огниште.

Освен Ивица Челиковиќ, и Ерол Туфан е поет кој е роден во Македонија, заминува во Турција каде што го разива својот поетски глас и мисла. Во неговото творештво е застапена тезата за идентитетот.

Во врска со руските романописци од денешното време – Виктор Ерофеев и Евгениј Водолазкин.

Творештвотона Ерофеев особено се интересира за перцепцијата на Русија од страна на Западот од страна на Русија. Самокритичноста/автокритичноста е од суштинско значење за творештвото на Ерофеев, но ја критикува и едната и другата страна. Директниот вокабулар на Ерофеев е на критика.

Од неговото творештво се издвојува романот „Руската убавица“. Романот изобилува со горчлив хумор, но ја прикажува голготата низ која поминува главниот лик Ира, по нејзиното доаѓање во главниот град, во Москва кој го проектира европското врз идеолошкото кое пак е извор на иронијата.

Евгениј Водолазкин го посветува романот „Лавр“ на Бога, верата и времето, како и за тоа дека времето не постои, роман за љубовта и жртвувањето.

Евгениј Водолазкин, кој е одличен познавач на средновековната историја пишува за вечно теми како што се љубовта, верата, саможртвата, загубата. Длабоко религиозен е романот „Лавр“, но и просветувачки и кој го слави животот.

Ви препорачуваме да ја прочитате оваа книга која ни помага да разграничime што е квалитетно за читање, а што не.

Цитати:

„По ова, станува јасно зошто Достоевски на едно место вели: дури да ми докажат дека Христос е надвор од вистината, јас попрво би останал со Христос одошто со вистината. Разумот без вера води во лудило и страдања. И станува јасно зошто Достоевски застанува на страната на оние кои веруваат во Богочовекот, а не во човекобогот.

Но во бестселерскиот „сити мол,, на современота осакатена и поедноставена „фастфуд книжевност”, во која јунаците самите (без Бога) решаваат за своите животи, трансплантираат органи или тргуваат со нив, самите делат правда убивајќи или киднапирајќи со веристичко уживање, книжевната филозофија на Достоевски изгледа како некаков музејски реликт. Кај Достоевски како и кај следбениците на вистинската книжевност (книжевност која е индивидуална уметност, а не масовна забава), централното прашање е прашањето за доброто и злато, ама не низ призмата на трилерот—судир меѓу полицајци (позитивци) и терористи (негативци), или судир меѓу ЛГБТ („либерални“) и сексуални конзервативци.“

„Еве овде има пример за кич-китење (натрупување) на тавтолошки, редундантни придавски конструкции во описот, за кои пишува Мол: сексуалниот чин е сензуален (вродено својство на чинот на спојување), ама и акробатски (јасно е дека за *agrotogia* и за вештините „Кама сутра” е избрана „првата“, „најплитка” асоцијација-циркуската акробација). Линиите се „префинети” (крајно клиширан израз опишување на потези на секоја уметничка слика), а „изворот е богат” (клише од рекламни пораки за продавница во која има „богат избор”). Лицето на гејшата е, пак, убаво (каква банална атрибуција!) и со отменост која е фасцинанта. А има ли отменост која не фасцинира?”

Препорачани наслови од студентите на ФСЈ за своите колеги

Негувајќи ја културата кон пишаниот збор, како и свесноста за важноста на читачките навики и книгата како институт, студентите од Факултетот за странски јазици при Американскиот универзитет на Европа - ФОН, за своите колеги-студенти издвоија список наслови како препорака за читање. Следува нивното појаснување за направениот избор на препорачани наслови:

Се определивме за дела со филозофско проникнување во анализираните прашања. Затоа што е познато дека филозофијата го обогатува нашиот светоглед и се чини дека филозофијата и покрај предвидувањата за нејзиниот крај што ја следат барем едно столетие денес се ревитализира и во теоретски и практичен поглед. За тоа сведочат бројните референци, упатувања на филозофски дела од антиката до денес. По продукцијата на наслови се забележува дека традиционалните филозофски дисциплини се развиваат со нова сила, а ним им се придружуваат нови подрачја на промислување што во филозофските системи заземаат свое место. Забележуваме дека се тематизираат не само оние вечни филозофски прашања, туку и кон нив се приклучени нови, што го одбележуваат почетокот на 21 век. Позната е тезата на Хајдегер за смртта на филозофијата и на доаѓањето на нихилизмот како последица. Сепак, филозофијата продолжува со монолитно самопрезентирање. Традиционалните филозофски дисциплини се отвораат кон нови импулси, повторно ги разгледуваат своите граници и продуцираат нови концепти. Филозофијата денес се обидува на одговори на прашањата на актуелноста што според Мишел Фуко би требало да биде во фокусот на секое нејзино настојување. Популаризацијата на филозофијата денес доаѓа од најчудните катчиња. Угледни издавачки куќи објавуваат наслови што претставуваат средба меѓу популарната култура и филозофијата, а во нив се поврзуваат феномените на денешната култура

со сериозни филозофски теми, на тој начин популаризирајќи ја филозофијата кај широкиот слој граѓани.

Препорачани наслови:

Гозба, Држава, Дијалози, Сократовата одбрана - Платон

Никомахова етика - Аристотел

Критика на чистиот ум – Имануел Кант

Писма до пријателот - Сенека

Медитации - Марко Аурелиј

Левијатан - Томас Хобс

Емил или за образованието, Јулија или Новата Елоиза – Жан-Жак Русо

Расправа за методите - Рене Декарт

Духот на законот – Шарл Монтескје

Волтер - Кандид

Егзистенцијализмот е хуманизам – Жан Пол Сартр

Другиот пол - Симон де Бовоар

Да се има или да се биде – Ерих Фром

Неподнослива леснотија на постоењето – Милан Кундера

Заробениот ум - Чеслав Милош

1984 - Џорџ Орвел

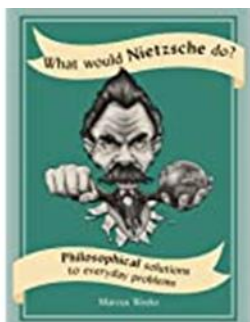
Храбриот нов свет - Алдос Хаксли

Против методот – Пол Фаерабенд

Царството на знаците - Ролан Барт

Преведувањето како преговарање - Умберто Еко

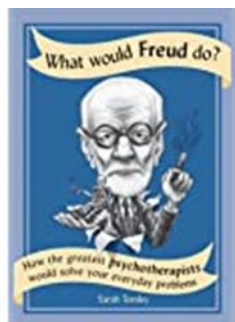
Издвоивме и наслови што на навидум нетипичен начин, но со игрива и предизвикувачка комбинација на зборови и референци блиски на современиот човек, ја потврдуваат жилавоста, скриените можности на филозофијата да проникне во прашањата што го измачуваат човекот на денешницата, но воедно да понуди одговори и толкувања со продлабочена перспектива и контекстуализација.

What Would Nietzsche Do?: Philosophical Solutions to Everyday Problems Paperback – September 1, 2017
by Marcus Weeks

1. Relationships
Should I tell my partner that I kissed someone at the office party
I just found out that my dad is not my dad
My partner is cheating on me -- what should I do
My mother smacked me once -- it's all her fault

2. Self and identity
Everyone thinks of me differently -- so who the hell am I
Why shouldn't I do

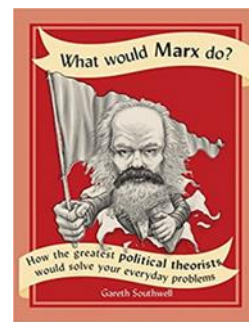

What Would Freud Do?: How the Greatest Psychotherapists Would Solve Your Everyday Problems Paperback – September 1, 2017
by Sarah Tomley (Author)

Психотерапевтски поглед на секојдневните прашања што го измачуваат човекот

1. What am I like?
Why do I keep leaving things to the last minute
Am I a caring person or am I a "doormat"
I was only joking
If I was more selfish, would I have more fun

2. Why am I acting like this?
I keep looking at my phone every few minutes
Why can't I concentrate

What Would Marx Do?: How the Greatest Political Theorists Would Solve Your Everyday
by Gareth Southwell

What Would Marx Do? Или Како би постапил Маркс – во оваа книга се претставени 40 ситуации со кои би можеле да се соочиме, а кои се предизвик за нашите поимања за моралот, слободната волја и одговорност кон општеството. На пример:

- Треба ли да гласам?
- Кој треба да се грижи за бебето?
- Дали заработувам доволно?
- Ми го украдоа автомобилот!

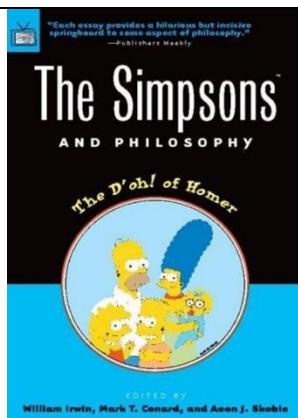
Како да се оцени тежината на вината?

whatever I want
How do I become one of the good guys
Do I have to be a different person now that I'm a parent
I'm nearly 50 -- now what
3. How to live
Why should I be good
How can I be happy
Is it OK to hurt others on my way to a big promotion
Should I buy a bigger TV
4. Art and aesthetics
I think my partner is beautiful but my best friend doesn't agree
What's artistic about a can of soup
Should I enhance my looks with plastic surgery
What's so beautiful about nature
5. Politics
Why should I pay for someone else to get free healthcare
Should I leave the toilet seat up or down
I once got robbed, and now I'm too scared to walk the streets
Why can't I decide who to vote for.

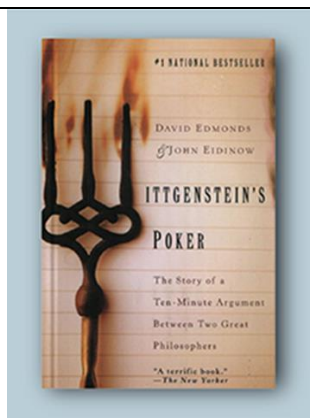
I'm usually so well-behaved. . .
what's with the road rage
Why do I lie when she says "Does my butt look big in this?"
3. Other people
Why can't I find Mr/Mrs Right
How do I stop my teenage daughter getting a tattoo
My partner is great - so why am I thinking of having an affair
How can I stop people unfriending me on social media
4. What's happening?
Why do I keep saying embarrassing things
Should I work for love or money
Why do I always buy the more expensive option
What's the point
5. How can I improve myself?
Why can't I lose weight
I'm scared of moving on in my career - how can I change this
How can I think more creatively
How can I cope better with the tough times.

- Дали да внимавам што сум напишал на Твитер?
- Дали децата треба да се потпрат на успехот на родителите?
- Погрешно ли е да сакам поголема куќа?

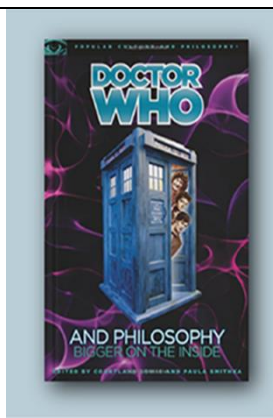
The Simpsons and Philosophy: The D'oh! of Homer (Popular Culture and Philosophy, 2001
by William Irwin (Editor), Mark T. Conard (Editor), Aeon J. Skoble (Editor)

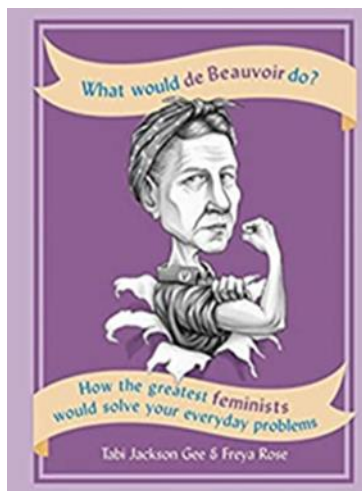
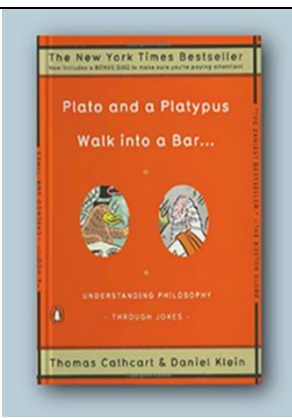
Wittgenstein's Poker: The Story of a Ten-Minute Argument between Two Great Philosophers,
David Edmonds and John Eidinow

Doctor Who and Philosophy: Bigger on the Inside,
Courtland Lewis and Paula Smithka, editors

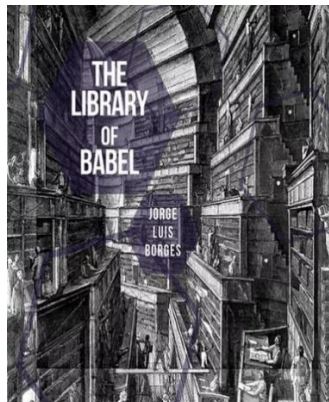

Plato and a Platypus Walk into a Bar: Understanding Philosophy through Jokes,
Thomas Cathcart and Daniel Klein

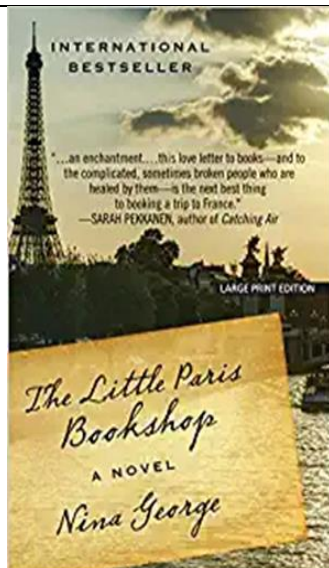

Инспирирано од делото на Симон де Бовоар.

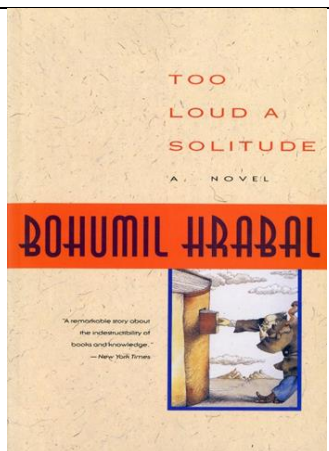
Издвоивме и три книги во кои значењето на книгата е опфатено во повеќе контексти.

„Вавилонската библиотека“ е наслов на краток расказ од Хорхе Луис Борхес објавен во 1941 и несмалено инспиративен и денес, со својата раскошна повеќеслојност и алегоричност. Во неа Борхес ја претставува својата замисла за библиотека, бесконечен универзум сочинет од наслови од сите сфери на живеењето и човековата мисла, а подредени во меѓусебно поврзани шестоаголни простории.

Роман за лековитата моќ на книгата. Книжарот Жан Перду кој работи на својата пловечка книжарница, симболично наречена книжевна аптека, точно знае која книга е за која болест на душата, знае која ја лечи тагата, која напуштените души, која поаѓа во внатрешниот растеж и прифаќање на животните прилики онакви какви што се.

Во „Пребучна самотија“ чешкиот писател Бохумил Храбал раскажува за човек кој 35 години работи во печатница, во која се печати сета забранета литература и уметност, но тој отпечатените книги вешто ги спасува, кришум пречитувајќи ги во својот пренатрупан стан со книги како нивно засолниште. Тој е уверен дека со читањето им го одржува и продолжува животот на сочуваните книги.

Интересни факти за книгата и за библиотеките

Првите библиотеки биле огромни простории за чување пишани документи на глинени лочки или свитоци папирус во Вавилонија и древниот Египет. Во средниот век, кога книгите биле реткост и скапоценост, за нивното сместување била доволна една полица. Само библиотеките на големите цркви, манастири и универзитети имале повеќе од неколку стотици книги. Дури и кога благодарение на печатењето книгите станале достапни и кога поголемиот број луѓе научиле да читаат, требало да помине уште долг за обичниот свет да почне да посетува библиотека. Во Европа во 18 век постоеле библиотеки во кои користењето на книги се плаќало, но во текот на 20 век во повеќето земји се појавиле библиотеки во кои бесплатно се позајмувале книги.

Една од најпознатите библиотеки на древниот свет се наоѓала во египетскиот град Александрија. Учените луѓе и научници од сите земји доаѓале во Александрија да ги проучуваат книгите и да придонесуваат со своите проучувања и преводи. Се смета дека библиотеката во еден момент имала над 400 000 дела на ролни папирус, сместени на полица, со натпис што содржел податоци за книгата.

Патувачка библиотека - Англиски судија од 16 век Сер Џулиус Сизар поседувал необична патувачка библиотека која се состоела од 44 мали книги. Секоја одделно била во повез од пергамент со златни украси. Книгите за филозофија и теологија биле на горната полица, историја во средината, а поезијата на долната полица.

Библиотека на тркала - Подвижната библиотека ги приближува книгите до луѓето кои живееле далеку од градовите. Во 19 век луѓето можеле да позајмат книги од т.н. подвижни библиотеки што ги влечела коњска запрега.

Пред да се отворат јавните библиотеки, луѓето морале да плаќаат за позајмување книги од приватни библиотеки. Во 18 век постоеле библиотеки за повисоките слоеви. Приватните библиотеки биле популарни во бањите и на морските летувалишта.

Најдолгата некогаш отпечатена реченица содржела 823 збора.

Владимир Набоков ја напишал *Лолита* на ливчиња додека патувал низ Америка и собирал пеперутки. Неговата сопруга Вера го спречила да го уништи ракописот.

Американскиот претседател Теодор Рузвелт читал една книга дневно.

Алиса во земјата на чудата била забранета во Кина.

Франц Кафка замолил свој пријател да ги запали сите негови книги. Книгите Процес, Замок и Америка се отпечатени против неговата волја.

Првата јавна библиотека во САД се отворила во 1790 во Масачусетс каде жителите разменуваале книги донирани од Бенџамин Франклин. Тој во 1731 имал основано библиотека со цел да позајмува книги за претплата од 40 шилинзи.

Филантропот Ендрју Карнеги донирал износ што денес би бил еквивалентен на 1,6 милијарди американски долари во периодот помеѓу 1886 и 1919 за да отвори 2509 библиотеки низ светот, вклучително 1670 во САД.

Библиотеките поттикнувале посебен стил и ракопис познат како библиотекарски (librarian hand) кога пионерот на библиоткарството Melvil Dewey – познат по децималниот систем на библиотечно бележење и каталогизација, како и други куратори на раните колекции сметале дека читлив ракопис е императив за библиотечните каталози и картотеки. Со појавата на машините за чување овој услов почнал да избледува.

Вермонт е дом на библиотека (Haskell Free Library and Opera House) што се протега по границата на САД со Канада. Да се движите во внатрешноста на библиотеката не ви е потребен пасош, иако е означена линијата за границата, но сепак надвор од библиотеката тоа не важи.

Лилјациите може да бидат и најдобри пријатели на библиотеките. Во библиотеките во Португалија Joana Library и Rosoco Library е дозволено е да престојуваат колонии лилјаци во библиотеките за да ги уништуваат инсектите кои штетат на книгите. Во текот на денот лилјациите спијат, но во текот на ноќта тие ги уништуваат инсектите. Секое утро пред отворање хигиеничарите ги чистат прекривките со кои се заштитени работните површини во текот на ноќта.

Книгите собираат и најралични нечистотии, меѓу кои и прав, што пак може да придонесе кон создавање влага и оштетување на страниците. Јавната библиотека во Бостон употребува машина позната како Депулвера што претставува своевидна мини перална за книгите и нивно чистење од прав и нечистотии.

Некои библиотеки преземале и екстремни мерки во намера да ги заштитат ретките изданија на книги. Во библиотеката Marsh's Library во Даблин на почетокот на 19 век имало необична пракса - заклучување на посетителите во простории што наликувале на кафези додека ги користат книгите.

Не се бара тишина во сите библиотеки. На пример, во библиотеката во Финска Tikkurila Library постои дури и соба за караоке со илјадници песни. Сепак, овозможена е звучна изолација.

Јавната библиотека во Њујорк не нуди само книги. Членовите можат да позајмат кравати и други модни додатоци соодветни за интервју за работа.

Една од најстарите библиотеки се смета дека датира од седмиот век п.н.е. Станува збор за библиотеката на Асурбанипал во Асирија (денес Ирак). Археолозите повторно го откриле тоа место во 1850 година со приближно 30 000 систематски аранжирани глинени таблици на тема историја и право.

Во Франција, поточно во Версај постои библиотека за мириси наречена Осмотека. Таа содржи над 3200 мириси и претставува архив за историјата на изработка на парфеми, а многу парфимерии донирале примероци, актуелни и историски, со цел да се сочува формулата.

Тајниот архив на Ватикан не е таен. Archivum Secretum Apostolicum Vaticanum или тајната ватиканска архива била основана од папата Павле V во 1612. Ги содржи актите донесени од Светата столица, сета преписка на секој папа, како и други значајни документи. Зборот таен во суштина значел приватен. За истражувачите архивите биле достапни од 1881 и денес содржат над 600 архивски групи.

Во 2011 во библиотеката во Австралија книга позајмена во 1889 година е вратена по 122 години. Станува збор за книга прво издание на книга од Чарлс Дарвин *Insectivorous Plants*.

На Харвард постои и библиотека на ретки книги дел од приватна колекција на жртва на Титаник во 1912. Библиотеката Harry Elkins Widener Memorial Library била основана во 1915, кога мајката на Хари Елкинс Виденер ја подарила неговата приватна колекција од 3300 ретки книги во неков спомен како поранешен студент на Харвард.

Најстарата отпечатена книга е Библијата, отпечатена во германскиот град Мајнц во 1455 од страна на Јоханес Гутенберг.

Конгресната библиотека во Вашингтон важи за најголема библиотека. Таа содржи приближно триесет милиони книги на речиси петстотини јазици, како и околу осум милиони ракописи.

Куриозитет – Книга што се самоуништува ако се чита споро. Една аргентинска издавачка куќа лансирала необичен концепт, со цел да промовира

млади автори. Самоуништувачките книги се продавале во амбалажа, така што кога ќе се отстранела обвивката бојата на буквите полека избледувала и за бо дена останувале само бели празни страници. Буквите сосема исчезнувале.

Исечоци

Фотографии (архива на Факултетот за странски јазици)

Студенти од Факултетот за странски јазици, при Американскиот универзитет на Европа - ФОН, ја посетија Македонската академија на науките и уметностите. Во Библиотеката на МАНУ покрај со историјатот на библиотеката, се запознаа и со можностите за користење на достапната литература (книги и периодика), начинот на пребарување на библиотечни единици преку класичните каталози, каталошки класификации на книжниот фонд и сигнатури, но и преку онлајн библиографскиот систем COBISS.

Во чест на 2 Април Светскиот ден на литературата за деца, втора година по ред студентите од Факултетот за странски јазици при АУЕ - ФОН и НУ Библиотека „Григор Прличев“ од Охрид заедно во акцијата „Подари – размени книга“.

Од 2 до 5 април книги ќе разменуваат ученици од петтите одделенија од сите основни училишта од општините Охрид и Дебрца.

Идејата е преку размена на книгата читателите да дојдат до нови интересни четива и сознанија и како што често се вели – да им се отворат нови светови.

Вработените на АУЕ - ФОН деновиве се вклучени во акцијата за собирање книги кои ќе бидат разменени, а подоцна донирани.

Колку книги што ќе донесат учениците на размена, толку ќе може да си понесат за себе. Останатите ќе ги задржи библиотеката и ќе ги донира постепено на оние на кои им се потребни.

Презентација на резултати од анкетното истражување на тема Читачки навики

По повод Светскиот ден на книгата и авторското право во НУ Библиотека “Григор Прличев” – Охрид ќе се одржи презентација на тема **Читачки навики**, спроведено од страна на студенти на Факултетот за странски јазици (одделение Струга) при Американскиот универзитет на Европа - ФОН, под менторство на м-р Габриела Неделкоска.

Низ нумерички приказ, но и квалитетни согледувања ќе се обидат да стекнат увид во светот на читателите колку често читаат, каква литература претпочитаат и зошто, каков е нивниот однос кон библиотеките, лектирите, кои се нивните навики и навиките на семејството, врсниците.

Група студенти на Факултетот за странски јазици под менторство на своите професори се зафатија со овој проект со намера да погледнеме подлабоко во феномените на новото време и нивното влијание врз односот книга-читател.

„Прличевата одаја “ во библиотеката ќе биде отворена за размена на книги.

НАЦИОНАЛНА УСТАНОВА
Библиотека "Григор Прличев" - Охрид

На одделението на АУЕ - ФОН во Струга беше организирана промоција на книги чии автори беа студенти на Факултетот за странски јазици.

